

9. svetové stretnutie rodín

„Evanjelium rodiny: radosť pre svet“

*hlavné myšlienky kongresu
príhovory Sv. Otca Františka*

9. svetové stretnutie rodín so Sv. Ocom sa konalo od 21.- 26. augusta 2018 v írskom Dubline. Stretnutie bolo rozdelené do dvoch základných častí. Prvú časť tvoril medzinárodný pastoračný kongres, ktorý ponúkol prednášky, panely, workshopy, rozhovory na témy apoštolskej exhortácie pápeža Františka *Amoris laetitia* – Radosť lásky. Spolu s kongresom sa konal aj Medzinárodný rodinný veľtrh: prezentácia aktivít pro-rodinných hnutí, združení a inštitúcií. Druhou časťou svetového stretnutia rodín bolo stretnutie so Svätým Ocom Františkom na Festivale rodín a záverečnej svätej omša za účasti 300 tisíc pútnikov.

Pred cestou pozdravil pápež František účastníkov vo videoposolstve a kardinál Parolin poskytol rozhovor o celi pápežovej cesty do Írska.

Pápež František pred cestou pozdravil Írov vo videoposolstve

„Milí priatelia, skôr ako o niekoľko dní navštívim Írsko počas Svetového stretnutia rodín, posielam láskyplné slová pozdravenia celému írskemu ľudu: S radosťou myslím nato, že sa opäť vrátim do Írska!

Ako viete, svetové stretnutie je oslavou krásy Božieho plánu s rodinou. Je tiež príležitosťou pre rodiny z celého sveta sa stretnúť a podporiť sa v prežívaní ich špeciálneho povolania. Rodiny dnes čelia mnohým výzvam v ich úsilí stelesňovať vernú lásku, vychovávať deti k zdravým hodnotám a byť v širšom spoločenstve dobrým kvasom lásky a vzájomnej starostlivosti. Vy to dobre viete.

Nazdávam sa, že toto podujatie môže byť zdrojom obnoveného povzbudenie pre rodiny na celom svete, zvlášť tých, ktoré budú prítomné v Dubline. Môže nám pripomenúť základné miesto rodiny v živote spoločnosti a pri budovaní lepšej budúcnosti pre mladých. Mladí sú budúcnosť! Je veľmi dôležité pripraviť mladých na budúcnosť, pripraviť ich dnes, v prítomnosti, ale zakorenených v minulosti: mládež i starí rodičia - to je veľmi dôležité.

Aj keď zvláštnym dôvodom mojej návštevy v Írsku je Svetové stretnutie rodín, chcem aby táto cesta zahrnula aj všetkých členov írskej rodiny. Prosím, zvlášť, aby pomohla rásť jednote a zmiereniu medzi všetkými veriacimi v Krista, ako znak toho pevného pokoja, ktorý je snom Boha pre celú ľudskú rodinu.

Viem, že mnoho ľudí aktívne pracuje na prípravách mojej návštevy. Srdečne všetkým ďakujem. Prosím každého osobne o modlitbu, aby toto stretnutie bolo časom radosti a spokojnosti, pohladením jemnej Ježišovej lásky pre všetky

rodiny, v pravde, pre každé Božie dieťa.

Ubezpečujem vás o mojej blízkosti, modlitbe a pozývam vás modliť sa za mňa, potrebujem to. Zo srdca vám udeľujem moje požehnanie.

Nech Boh žehná vás všetkých, Otec i Syn i Duch Svätý.“

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

Rozhovor s kard. Parolinom: Pápež v Írsku posilní nádej

Vatikán 23. augusta (TK KBS) Pred blížiacou sa apoštolskou cestou pápeža Františka do Írska pri príležitosti Svetového stretnutia rodín poskytol rozhovor pre Vatican News kardinál Pietro Parolin. Štátny sekretár Svätej stolice hovorí o očakávaniach pred cestou a reaguje aj na otázku o boji proti sexuálnemu zneužívaniu.

Kard. Pietro Parolin je presvedčený, že prítomnosť pápeža v Írsku bude znakom nádeje pre všetkých a povzbudením pre miestnu Cirkev a pre rodiny z celého sveta. Svetové stretnutie rodín, ktoré sa začalo v Dubline v utorok 21. augusta, vyvrcholí v sobotu a nedeľu za prítomnosti Svätého Otca Františka. Ten sa po príchode do Írska stretne aj s verejnými predstaviteľmi krajiny a na druhý deň navštívi národnú mariánsku svätyňu Knock.

Kardinál Parolin, pápež František príde do Írska na Svetové stretnutie rodín. Téma rodiny má stále ústrednejšie miesto v jeho pontifikáte. Čo ešte môžeme očakávať po synodách a Amoris laetitia?

„Verím, že návšteva pápeža v Írsku pri príležitosti Svetového stretnutia rodín bude z jeho strany príležitosťou, aby znovu potvrdil bohaté učenie Cirkvi na tému rodiny, v zmysle zdôraznenia jej zásadnej úlohy a nezastupiteľného miesta, ktoré rodina zaujíma v Cirkvi a v spoločnosti. A tiež aby podporil poslanie rodiny byť miestom lásky a vernosti, podporil ju v jej misii odovzdávania života a výchovy pre život. Domnievam sa, že samotná prítomnosť Svätého Otca bude zdrojom povzbudenia rodinám práve v tomto ich poslaní a hlavne v ich úsilí svedčiť o prítomnosti Božej lásky a tiež o schopnosti rodín vytvárať to šťastie, ktoré dnes svet hľadá zo všetkých síl.“

Aký je podľa vás najsilnejší a najoriginálnejší príspevok, ktorý môžu kresťanské rodiny dať dnes Cirkvi a tiež tomu, kto je ďaleko od skúsenosti viery?

„Myslím si, že rodina má dnes zohrať veľmi dôležitú rolu a zopakujem to, čo som práve povedal: tou úlohou je svedčiť o evanjeliovej radosti, vydávať radostné svedectvo o Božej láske, ktorá vie premieňať životy ľudí, vie premeniť život spoločenstva. Dnes žijeme v dobe, keď sa veľmi trpí osamelosťou, izolovanosťou. Osamelosťou a izolovanosťou jedných od druhých, čo sa nakoniec stáva tiež izolovanosťou voči Bohu. A tak pápež veľmi zdôrazňuje aj túto funkciu rodiny, ktorou je znova prebudiť na individuálnej úrovni i na úrovni spoločenstva tento zmysel spolupatričnosti, zmysel spoločenstva, tento zmysel úcty. Myslím si, že rodina má dnes túto úlohu, ktorú má vykonať v rámci našej spoločnosti.“

Na stretnutí v Dubline sa bude hovoriť aj o delikátnych témach ako je migrácia, rodinné krízy, či prijatie homosexuálne orientovaných osôb. Čo dnes Cirkev chce povedať ľuďom, ktorí nezdieľajú jej hodnoty a jej víziu sveta?

„Cirkev má evidentne svoju ponuku, ktorá je založená na Evanjeliu. Domnievam sa však, že je veľmi dôležitý, viac než slová, predovšetkým postoj Cirkvi, aby svedčila v zásade príkladom a skutkami o kráse a pravdivosti Evanjelia v dnešnom svete. Aj tu je mnoho zranení, ktoré potrebuje uzdravovať, je mnoho osamelosti a mnoho rozbitosti, ktorú treba scelovať. Môžeme sa tu odvolať na ten obraz, čo pápež použil na začiatku svojho pontifikátu: Cirkev ako „poľná nemocnica“, ktorá môže byť skutočne blízko ľuďom a sprevádzať ich na ceste rastu, a pokiaľ ide o zranenia, tak aj pri ich uzdravovaní. Povedal by som, že ide o tento postoj sprevádzania, ktorým je schopnosť načúvať, schopnosť dialógu, schopnosť rásť spoločne.“

Pápež viackrát žiadal, aby rodiny mali podporu inštitúcií cez primeranú politiku. Od čoho treba podľa Vás začať?

„Pápež hovorí, že musíme začať od nás samých, v tom zmysle, že sú to samotné rodiny a samotná Cirkev, ktoré sa majú angažovať v tomto zmysle. Toto je veľmi zdôraznené v *Amoris laetitia*, kde sa hovorí, že už bolo urobené veľa v zmysle prípravy, pomoci pripraviť mladých ľudí na sviatosť manželstva a na založenie si rodiny, ale že je potrebné urobiť

V sobotu to bude vôbec po druhýkrát, čo Írsko privíta pápeža oveľa viac. A potom prirodzene zo strany kresťanskej komunity, myslím že okrem tohto aspektu svedectva a činnosti ide tiež o odhodlanie stimulovať politickú komunitu, aby bola pozorná voči rodinnej realite, pozorná na jej

potreby a jej núdzu a vyšla jej v ústrety príslušnými legislatívnymi opatreniami.“

Nástupca sv. Petra sa vracia do Írska po skoro 40 rokoch. Írsko prežilo strašné rany sexuálneho zneužívania a tiež nedávna správa o zneužívaní v Pensylvánii zanechala silný dojem. Čo by ste povedali Božiemu ľudu, ktorý je v Írsku?

„Verím, že sme boli a aj naďalej ostávame hlboko zasiahnutí týmto fenoménom, ktorý mal ničivý dopad aj na svedectvo Cirkvi. Pápež vždy trval na tom a aj naďalej trvá na skutočnosti, že prvou našou povinnosťou, prvým naším záväzkom je stáť pri obetiach, pomôcť im takým spôsobom, aby mohli „znovu vybudovať“ svoj život. Verím, že Cirkev v Írsku spoznala svoje nedostatky, svoje chyby, svoje hriechy, a že zároveň má aj rad opatrení, ktoré môžu zabrániť opakovaniu týchto ohavností, týchto hrôz. Verím však, že cesta pápeža do Írska sa bude niesť hlavne v znamení nádeje, tejto schopnosti nádeje, a hlavne zverenia sa do Božej lásky s jej oslobodzujúcou, premieňajúcou a zachraňujúcou mocou, ktorá sa zakusuje v rodinách. Takže je to aj posolstvo otvorenosti k budúcnosti, že táto viera, ktorá vždy bola pre Írsko a írsky ľud charakteristická, sa dokáže znovuzrodiť v srdciach a priniesť ovocie pokoja a šťastia.“

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

1. PASTORAČNÝ KONGRES

Poznámky z vybraných prednášok

Každý deň bol zameraný na jednu tému, ktorá vychádzala z apoštolskej exhortácie *Amoris laetitia*(AL).

1. deň: „Rodina a viera“, 1.-3. kapitola AL
2. deň: „Rodina a láska“, 4.-6. kapitola AL
3. deň: „Rodina a nádej“, 7.-9. kapitola AL.

Súčasťou kongresu bolo aj každodenné slávenie Eucharistie, modlitbové aktivity, výstavy, kultúrne podujatia a hudobné vystúpenia. Okrem programu pre dospelých: prednášky, workshopy, rozhovory, svedectvá a diskusie, organizátori pripravili aj pútavý program pre mladých ľudí, ako aj zábavné aktivity pre deti.

Rodina a viera - prvý deň kongresu

J.E. kardinál Luis Antonio Tagle

arcibiskup Manily, prezident Caritas internationalis

Vyber si život: Pápež František o „kultúre vyhadzovania“.

Objasnil, ako súvisia dva dokumenty Pápeža Františka: encyklika *Laudato si* – o starostlivosti o náš spoločný domov a exhortácia *Amoris laetitia* – o láske v rodine.

Čo znamená kultúra vyhadzovania? Od veľkej hospodárskej krízy začiatkom minulého storočia sa do návrhu výrobkov začala umelo pridávať „zastaranosť“. Produkty sú navrhované tak, aby vyšli z módy, aby spotrebitelia kupovali stále modernejšie veci a staré, aj keď sú ešte funkčné, vyhadzovali. Tagle si spomína, ako sa v roku 1992 vrátil zo štúdií vo Washingtone DC na Filipíny. Doma u rodičov našiel v skrini zvonové džínsy z veľmi kvalitnej látky. Potešil sa im a sám pre seba si povedal: „Tie by vydržali aj do druhého príchodu Krista. Stále sú použiteľné, ale prečo ich nenosím? Sú nemoderné.“ Začalo to automobilovým priemyslom, ale preniklo to do všetkých odvetví výroby. A nielen tam. Tento prístup začal ovplyvňovať aj kultúru, nastavenie mysle, hodnoty, priority, spôsob pozerania na stvorenia a na osoby, ľudské bytosti. Vyhadzovanie sa stalo dokonca umením. Pre dizajnérov je už všetko, čo existuje, zastarané. Plánovaná zastaranosť sa predstavuje ako cesta k bohatstvu, dokonca k vlastenectvu a nie ako nehospodárnosť. Konečne v osemdesiatych rokoch minulého storočia sa už začína prebúdzat' sociálna a environmentálna zodpovednosť. Čo s trvale

pribúdajúcim odpadom, ktorý zaplavuje krajinu? Ako sme nastavení my? Nejednáme už aj s bytosťami a hodnotami života ako so zastaralými? Prijali sme túto kultúru vyhadzovania? Tagle sa s úsmevom pýta, či aj na nášho manžela, či manželku nepozierame ako na preexspirovaných. Či by niektorí nechceli už pri sobáší certifikát napríklad „najlepší do roku 2025“. A čo v roku 2026? Vyhodiť? Či aj kňazi nepozierajú na svojich biskupov, alebo biskupi na svojich kňazov, kedy expirujú? Ďalej už vážne hovorí: „To, čo by malo byť vyhodené, je kultúra vyhadzovania!“ V deväťdesiatych rokoch už environmentalisti kvôli narastajúcim ekologickým problémom zisťujú, že za plánovanie zastaranosti je zodpovedný návrh výrobkov. Už sa nemáme pýtať, kedy výrobok zastará, ale ako zvýšiť jeho trvácnosť. Pápež František vidí dopad tejto kultúry vyhadzovania na našu mentalitu. Vidí jej obeť, ktorými je ľudský život, osoba, rodinou začínajúc. Trvá na tom, čomu hovoríme integrálna ekológia. Environmentálna ekológia, čiže ekológia prostredia je pravdivá len vtedy, keď zahŕňa aj ľudskú ekológiu, ekológiu ľudských vzťahov.

Tagle prelínaním *Laudato si* a *Amoris laetitia* poukázal na 3 body.

I Potrebujeme odhaliť zmysel osoby.

Pojem „osoba“ je jedným z prínosov kresťanstva pre civilizáciu. Svätá Trojica je jeden Boh v troch osobách. Nehovoríme, že jeden Boh je v troch jednotlivcoch. Oni sú osoby. Keby boli jednotlivcami, mali by sme troch bohov. Ale pretože sú osoby, zostávajú jedným Bohom. Identita osoby je vo vzťahu s druhou osobou. Identita jednotlivca je v oddelení sa od ostatných. Aká je pravda o tom kto sme? Sme stvorení na Boží obraz, a pretože Boh je osoba, potom aj my sme osoby. Kto sme, zisťujeme vo vzťahu s druhými.

Tagle dal publiku otázku - Môžem vedieť, kto medzi vami sú otcovia? Zdvihli sa desiatky rúk. Vy ste otcovia, lebo máte vzťah so synom alebo s dcérou. Koľkí z vás ste manželia? Zdvihlo sa viac rúk. Vy ste manželia, lebo ste vo vzťahu k manželke, ale ak nemáte syna alebo dcéru, nevoláte sa otcovia. Vaša identita vychádza z tohto vzťahu. Položil ďalšiu otázku – Koľké z vás ste manželky? Zdvihlo sa množstvo rúk. Potom dodal – Koľké z vás sú šťastné manželky? S pobavením za smiechu publika sa prekvapene spýtal – A prečo menej?

Pre mňa ako osobu je centrom niekto iný a nie ja. Dieťa, ktoré stratilo oboch rodičov si musí zmeniť meno. Bude sa volať sirota. Keď vzťah skončí, zmeníme svoju identitu. Pápež František tým, že rozšíril ekológiu na integrálnu a preniesol ju do rodinného života, nás pozýva znovu objaviť, že sme osoby. Individualizmus by nás viedol k vyhadzovaniu hocičoho a hocikoho, kto nie je s nami spojený. Sme stvorené osoby vo vzťahu k Bohu, vo vzťahu jeden k druhému, vo vzťahu k spoločnosti, vo vzťahu k celému stvoreniu. V kultúre vyhadzovania sa zriekame

vzťahu s druhými. Strácame zmysel vzájomného obdarovania. Ako príklad ukázal Tagle svoje hodinky. Dostal ich od rodičov v roku 1973 ako maturitný dar. Niektorí ľudia mu hovoria – Vaša Eminencia, vy ste ako chodiace múzeum. Už nie ste biskup, ste kardinál. Je toľko nových modelov hodín. Prečo ich nevymeníte? Samozrejme nepovedia – Vyhod' ich. Ale pre mňa to nie je len predmet. Moji rodičia si vtedy zobrali pôžičku, aby mohli dať svojmu synovi dar. To nie je predmet na vyhodenie. On nezastará. Moji rodičia, zvlášť mama, keď ich vidí, sa poteší. Nie je dôvod ich odložiť. Je za nimi vzťah k osobám.

II Potrebujeme sa zbaviť prospechárskej etiky vo vzťahoch.

Pápež František kritizuje kultúru vyhadzovania a jej dopad na vzťahy zvlášť v rodinnom živote. Tento dopad sa prejavuje v prospechárskej etike, alebo ako niektorí filozofi hovoria v pozeraní na druhého nie ako na osobu ale ako na komoditu, ako na vec, predmet, druh tovaru. Dokonca ľudské osoby, ľudské životy sa merajú podľa ich využiteľnosti, podľa ich užitočnosti. Je to veľmi pragmatické a praktické. Ak už nie ste pre mňa viac užitoční, môžem vás vyhodit'. Zavadziate mi v mojom priestore. Ak vidím niečo alebo niekoho prospešnejšieho pre mňa, vyhodím vás, aby som mohol prijať túto novoobjavenú hodnotu. Ani nezbadáme, ako meriame ľudí podľa ich trhovej hodnoty. Tagle sa na ilustráciu vracia ku jeho skúsenosti:

Keď som bol diakon, farár, pre ktorého som pracoval, ma často v nedele posielal do dedín na bohoslužbu slova. Žiadni miništranti so mnou nešli. Bol som len diakon. Potom som sa stal kňazom a už veľa miništrantov chcelo so mnou ísť. Prečo? Lebo ako kňazovi mi ponúkali obed. Moja trhová hodnota stúpala. Miništrantom sa ušlo z obeda popri mne tiež. Potom som sa stal biskupom. Moja využiteľnosť skutočne narástla. Každý v mojom rodnom meste tvrdil, že je môj príbuzný. Prečo? Môžem byť užitočný. S úsmevom sa uklonil a pateticky pokračoval – Teraz som kardinál. A všade, kde som išiel, znelo: Vaša Eminencia, môžem si s vami urobiť selfie, foto, selfie ... ? Potom vážne dodal - Myslím si, že moja tvár sa nezmenila. Je to tá istá tvár, ale moja trhová hodnota stúpala.

Pápež František v oboch dokumentoch (*Amoris laetitia* a *Laudato si*) identifikoval tých, ktorí touto utilitaristickou kultúrou sa snažia vyhadzovať tých, ktorých označili za nepoužiteľných alebo predstavujúcich nejaké ťažkosti alebo nepohodlie. Kto sú to? Nenarodené deti, starí, invalidi, ľudia, ktorí urobili chyby, väzni, ľudia, ktorých okolnosti priviedli k obchodovaniu s nimi, utečenci, nútení migranti, diskriminovaní, aj keď neurobili nič zlé, ľudia s kultúrou, ktorá je vyhadzovaná len preto, že je nemoderná. Ale oni sú ľudia, oni sú osoby! Ak nezakúsime hlboké spojenie s nimi, len ich vyhodíme.

Tagle opäť uvádza príklad z vlastnej skúsenosti. Ako prezident Medzinárodnej charity šiel navštíviť utečenecké tábory. Navštívil jeden v Grécku pri hraniciach s Macedónskom. Počul, že niektorí šoféri autobusov pýtali cestovné 25 €, ak pasažieri boli utečenci v tlaku dostať sa na hranicu, hoci normálna cena bola 5€. Urobili si z ľudských potrieb biznis. Ale stretol aj ženu, ktorá pomáhala s distribúciou jedla, vody a liekov v tábore. Bola viceprimátorka ale pracovala ako dobrovoľníčka. Pýtal sa prečo, či nemá dosť roboty? Povedala, že aj jej predkovia boli utečenci a títo ľudia sú jej bratia a sestry, nie cudzinci. Vzdialení pozorovatelia sú vystrašení, ale pre tých, ktorí cítia osobné spojenie, sú utečenci bratmi a setrami. Vo svete chýba veľa ľudí, unesených, predaných, zabitých.

Ako sa pozerám na osobu? Nevidím len komoditu? Publikum ocenilo potleskom a smiechom Tagleho otázky: Manželia, čo vidíte vo svojich manželkách? Vidíte dar? Bez odpovede? Manželky, čo vidíte vo svojich manželoch? Dar alebo problém?

III Pápež František nás pozýva k osobnej konverzii.

Pozýva nás k zmene srdca. Budme čestní a odvážni, keď uvažujeme, nakoľko sme ovplyvnení touto utilitárskou kultúrou vyhadzovania. Ak to pripustíme, vráťme sa ku koreňom našej spirituality, k Biblii, k Ježišovi Kristovi, k svedectvám mnohých rodín. Zamerajme sa radšej na vzťahy ako na využitie. Prejdime od vyhadzovania k starostlivosti o stvorenie, o bratov a sestry. Najlepšie miesto, kde začať, je rodina. V čase, keď ľahostajnosť globalizovala, začnime malými skutkami láskavosti, prijatia, odpustenia a starostlivosti. Nestrácame nádej, že môžeme znovu nadobudnúť zmysel pre porozumenie, vdácnosť a radosť zo stretnutia ľudí ako bratov a sestier. Tagle zakončil príhovor dvomi príbehmi.

V Manilskej arcidiecéze začali s farsky založeným programom One Journey. Je to program pre návrat drogovu závislých zo závislosti. Intenzívne spolupracujú závislý, jeho rodina, farnosť, štátna správa aj množstvo dobrovoľníkov. Medzi 155 absolventmi prvého behu bol aj George. Cítil sa ako odpad kvôli vlastnému zlyhaniu. Vedel, že svojej rodine spôsobil bolesť, ale bol vdáčný tomuto programu, tejto komunite, že spolupracovali a jednali s ním ako s osobou. Obnovili jeho dôstojnosť a cenu. Vrael – Boh ma opäť našiel. Kardinál Tagle ho stretol na jednej konferencii. Od radosti sa objali a rozplakali. Čo tu robíš? - pýtal sa Tagle. George vraví – Som jeden z facilitátorov na workshope ako prijať uzdravených závislých. Osoba nebola vyhodená. George objavil svoju hodnotu ako Božie dieťa.

A posledný príbeh Tagleho: V jednom letnom tábore pre mladých som hovoril o hľadaní zmyslu života. Nakoniec sme otvorili priestor na otázky. Jedno dievča sa spýtalo – Biskup, zaspievate nám? - Nikto mi nepovedal, že budem spievať.

Nie som pripravený. Povedal som – Prosím, dávajte zmysluplné otázky k téme. Prišli ťažké otázky. Potom sa jeden chlapec opäť opýtal – Biskup, zaspievate nám? - Dobre, zaspievam populárnu pieseň, ktorú každý pozná. A spievali sme spolu. Po piesni všetci začali prichádzať po požehnanie, pobožkať ruku, niektorí si pýtali selfie, niektorí autogramy do ich Biblií a niektorí dokonca na tričká. Cítil som sa neisto. Čo vo mne vidia? Biskupa? Dôstojnosť? Celebritu? Herca? Speváka? Odpoveď prišla o rok v tom istom mládežníckom tábore. Jeden chlapec prišiel ku mne a povedal – Minulý rok ste mi podpísali tričko. - Áno, pamätám si to. - Ja som to tričko doteraz neopral. - Čože, celý rok si ho neopral? - Nie, každú noc si ho poskladám pod vankúš. Roky som nevidel svojho otca. Je migrujúci robotník. Ale s týmto tričkom pod vankúšom patrím do rodiny a mám otca vo vás.

Koľko ľudí je ako tento chlapec? Cítia sa sami, vylúčení, možno dokonca vyhodení. Ale my sme telo Krista. My sme Božia rodina. My sme osoby. U nás sa predpokladá, že prijmem a postaráme sa o tých, čo sa cítia ako predmety na vyhodenie. Hovorme im, že sú cenní, že sú osoba, že ich život je tajomstvo, že patria k nám, že sme jedna rodina.

Rodina a láska – druhý deň kongresu

Hlavnou témou pre tento deň bola „rodina a láska“. Diskusie boli inšpirované 4.-6. kapitolou Amoris laetitia.

Byť misionármi života

V rámci programu stretnutia rodín vystúpil predseda konferencie biskupov Írska arcibiskup Eamon Martin na tému dar nového života. Ako povedal, odvolávajúc sa na apoštolskú exhortáciu Amoris laetitia, dnešní mladí sú obklopení kultúrou skartovania a kultúrou, ktorá je proti zrodu nového života. Zároveň však spomenul príklad mnohých laikov, ktorí sa stali hlasom nenarodených detí. „Všetci sme povolaní stať sa misionármi za život“, povedal prímas Írska – a to ako v rodinách, tak aj vo farnostiach a na pracovisku.

Pochopiť realitu rodín

Arcibiskup New Yorku kardinál W. Tobin hovoril o význame lásky v každodennej skúsenosti. „Pokora realizmu“ nám pomáha vyhnúť sa prezentovaniu „príliš abstraktného teologického ideálu manželstva“, ktorý je vzdialený konkrétnym situáciám rodín. Treba preto načúvať realite, aby sme pochopili potreby aktuálneho momentu.

Manželstvo a sexualita

Arcibiskup Chicaga kardinál Blase Cupich hovoril na tému krásy sexuality v manželstve v duchu exhortácie spomínanej apoštolskej exhortácie. Zdôraznil, že „komunikácia je tou najdôležitejšou ingredienciou v dobrom manželstve, ako aj pri uzdravovaní zraneného manželského vzťahu“.

Program poskytujúci podporu manželstvám v kríze

Program Retrouvaille, čo vo francúzštine znamená „nájsť sa“. Program ponúka manželským párom v kríze „praktické nástroje pre zlepšenie komunikácie, pre budovanie pevnejšieho manželstva a znovuoobjavenie lásky“.

Láska medzi manželmi

Podpredseda Pápežského inštitútu Jána Pavla II. kňaz José Granados hovoril na tému manželskej lásky. Ako povedal, Cirkev má podporovať radikálne nasadenie sa v láske. „Zosobášiť sa v Cirkvi znamená vziať si za základ vlastného úsilia radikálnu lásku Ježiša k jeho Cirkvi“. A dodal, že „prostredníctvom Kristovho odpustenia nám Cirkev zároveň ponúka miesto uzdravenia zranenej lásky“.

Rodina a práca

Prefekt Kongregácie pre integrálny ľudský rozvoj kardinál Peter Turkson hovoril na tému rodina a práca, konkrétne: „Povolanie lídra podniku – perspektíva rodinného podniku“.

Em. Cardinal Gualtiero Bassetti

Arcibiskup Perugia (Pieve), Presdeda Konferencie biskupov Talianska

Sprevádzať, rozlišovať, integrovať - Ľudská krehkosť podľa Amoris laetitia

Najdrahší, bratia a sestry, som šťastný, že som tu v Dubline na 9. Svetovom stretnutí rodín. Chcem sa predovšetkým verejne poďakovať organizátorom tohto mimoriadneho podujatia a srdečne pozdraviť J.E. Mons. Diarmuida Martina, arcibiskupa Dublinu, ktorého sme všetci nejakým spôsobom hosťami. Rád pozdravujem aj prítomných kňazov a všetky rodiny, hlavne tých, ktorí prichádzajú z veľkej diaľky, z iných krajín a kontinentov, a ktorí museli podstúpiť dlhú cestu, aby tu mohli byť a niektorí - viem to, lebo mi to povedali - sa zriekli aj dovolenky.

Boh nech vám žehná!

Najdrahšie rodiny, toto stretnutie je mimoriadne dôležitým okamihom na uvažovanie. Nie iba pre Cirkev, ale pre celú súčasnú spoločnosť. Som silno presvedčený a nie iba dnes, že od rodín závisí a v rodinách je prítomná budúcnosť celého ľudstva.

Pred niekoľkými rokmi, keď som bol biskupom v Arezzo, som povedal, že **rodina je láska bez konca, ktorá zachráni svet. Týchto niekoľko slov nie je rétorickým výrazom, ale výkrikom plným nádeje**, ktorý som mohol opakovať pri viacerých príležitostiach. Aj počas Synody biskupov o rodine. Dnes ich znova zdôrazňujem pred vami všetkými. Oživený istotou viery, ktorú vyjadril aj svätý František, keď sa modlil pred krížom svätého Damiána. Aká je táto istota viery? Že rodina je naozaj láska bez konca, ktorá zachráni svet. **V Amoris laetitia (AL) sa pápež pozerá na rodiny otcovským pohľadom a tvrdí, že Cirkev si musí osvojiť radosti a námahy, napätia a úľavy, utrpenia a oslobodenia, útechy aj hľadania, nepríjemnosti aj potešenia rodín.** Je zrejmé, že sa pápež František, keď napísal tieto slová, odvolával na úvodné slová Gaudium et spes.

V katedrále mojej diecézy v Perugii, v Pieve, sa uchováva veľmi vzácny relikviár. Veľmi starý prsteň, ktorý je nielen integrálnou súčasťou histórie mesta, ale aj ľudovej zbožnosti, prostredníctvom ktorej, ako napísal pápež František v Evangelii gaudium, ľud bez prestania evanjelizuje sám seba. V Evangelii gaudium sú časté odvolávky pápeža na ľudovú zbožnosť, ktorú definuje aj ako základ samotnej evanjelizácie. Tento veľmi starý prsteň je **uctievany už stáročia ako posvätný prsteň, ktorým Panna Mária potvrdila uzavretie manželstva s Jozefom.** Starobyľný poklad, ktorý však neprestáva hovoriť aj mužom a ženám dneška. **Ten prsteň je symbol, ktorý ukazuje v rovnakom čase na Božskú aj ľudskú lásku, ktorá sa stelesňuje v úžasnej kráse manželstva.**

Láska, ktorá nie zredukovaná na chemickú emotívnosť, ale ktorá je nasmerovaná na tajomstvo, ktoré presahuje ľudské srdce, a ktorá odpovedá na smäd ľudského srdca po nekonečne, ktorý charakterizuje už od narodenia každé ľudské bytie. Toto je tá láska, o ktorej sa svedčí v rodine, ktorá môže naozaj zachrániť svet.

Láska, ktorá sa nezamieňa ani nevyčerpáva v ľudských túžbach, ale ktorá prýšči z vášne slobody, realizujúcej sa práve v manželstve.

Chcem to zhrnúť vetou, ktorú - ako mi hovoril pápež František - používal on sám na začiatku katechézy pre mladých v príprave na manželstvo. Je to krásna veta, ktorú hovorí najskôr mužovi: Ty, muž, budeš

pomáhať stávať sa svojej manželke viac ženou. A Ty, žena, pomáhaj jemu byť viac mužom. Aký pekný úvod do katechézy pre snúbencov...

Dnes je podstatné oceniť túto lásku ako impozantné svedectvo viery, ktoré je rodina schopná dať súčasnému svetu ukazujúc všetky talenty, ktoré má: manželskú a snubnú lásku, sviatosť a ducha sebadarovania, život spoločenstva a prvé ohlasovanie evanjelia, výchovné úsilie a plodnosť. Ale bez zakrývania rán, ktorými trpí.

V čísle 307 AL pápež píše: **Cirkev sa nijakým spôsobom nesmie vzdať predkladania plného ideálu manželstva, Božieho projektu v celej jeho veľkosti.** Nie je teda možné byť nezdieľny pri ohlasovaní tohto ideálu podľa silného Pánovho slova ohľadom krásy a vážnosti manželského zväzku. Manželského zväzku ako plnej formy aktualizácie viery. Sú to naozaj slová, ktoré by mali byť reflektované jedno po druhom. Rodina je neodmysliteľné dobro - hovorí pápež - pre Cirkev, je vzácnym dobrom pre evanjelizáciu života, je nepostrádateľným dedičstvom pre samu ľudskú spoločnosť. A Cirkev, uzatvára pápež, si je to toho vždy vedomá.

Ale nemôžeme sa skryť za abstraktný ideál alebo za taký, akým by sme ho chceli mať. Musíme sa skôr konfrontovať s hľadaním, čo týmto ideálom naozaj je. A teda so základnou bunkou - krásnou a krehkou - celej spoločnosti stále viac vyčerpanou a charakterizovanou na jednej strane individualistickou kultúrou, ktorá sa usiluje ju zdemolovať zvnútra a ktorá poznačuje každý medziľudský vzťah. Na strane druhej kultúrou vyhadzovania - hovorí pápež, - ktorá odsúva všetko, čo už nie je užitočné.

Cesta lásky naznačená v Amoris laetitia je pohľadom Samaritána. Krásne. My - Cirkev - sa musíme pozerieť na rodinu pohľadom Samaritána. Zastavil sa, kľakol si k nemu a urobil pre doráňaného a umierajúceho, ktorého našiel vedľa cesty, všetko to, čo by si bol sám želal pre seba, keby bol v rovnakej situácii.

Pohľad Samaritána je pohľadom, ktorý sme všetci pozvaní si osvojiť, aby sme pomohli spoločenstvu a liečili rany vo vnútri rodiny a medzi rodinami.

Preto sme povolaní aj v pastorácii rodín rozvíjať umenie opravovať. Použil som toto vyjadrenie počas sociálneho týždňa v Caglii - vidím, že je tu prítomný aj arcibiskup z Caglie - povedal som, že Taliansko je krehký terén ako aj tí, ktorí na ňom žijú a potrebuje opravu na mnohých miestach. To, čo sa stalo nedávno v Janove, je toho plným dôkazom. **Umenie znova “zošiť” ľudské vzťahy, aj keď telo spoločnosti sa zdá byť roztrhané.**

Pretože dnes - podčiarkuje Amoris laetitia - **dôležitejšie než pastoračia zlyhaní je pastoračné úsilie na posilnenie manželstiev, aby sa zabránilo ich rozpadom.**

Jednou z najdôležitejších výziev dneška teda je sprevádzať tých, ktorí sa rozhodli pre manželstvo. Aby mohli ochutnať chuť nového vína Kány Galilejskej. A myslím, že tu si všetci musíme spytovať svedomie, pretože zdá sa žiaľ, že mnohí, ktorí sa zosobášili v kostole, a ktorí sa snád' rozviedli po prvej kríze, nikdy neochutnali toto víno odpustenia, milosrdenstva, radosti a - dovoľte mi to povedať - aj milosti. A tu máme zodpovednosť všetci.

Často zostáva veľmi sám ten, kto sa prebudí zo svadobného sna. Je potrebné čosi podstatné zmeniť vzhľadom ku snúbencom.

Je to tak, ako by sme v deň svadby odovzdali mladomanželom vzácnu truhlicu so špeciálnym obsahom, ale ak im nedáme do ruky kľúč, nebudú ju nikdy môcť otvoriť a získať ovocie tohto pokladu.

A tak prišiel čas investovať najlepšie energie do toho, aby sme formovali kňazov a manželov, ktorí sa stanú sprievodcami mladých na ceste k manželstvu a to tak, že vyjdú z vlastnej skúsenosti svojej ľudskej slabosti a budú povzbudzovať k prekonávaniu kríz, ktoré prídu.

Chcem sa teraz podeliť so slovami ktoré blahoslavený páter Píno Pulisi, mučeník mafiánskych klanov na Sicílii, odovzdal dvom mladým zaľúbeným počas sobáša, povedal im: **“Manželstvo je okamih milosti povolania k misii v Cirkvi a v spoločnosti. Zosobášiť sa, a zosobášiť sa v kostole, má teda zmysel v tom, že dvaja snúbenci dajú Bohu k dispozícii svoju lásku, aby mohla byť premenená na zvesť o Jeho láske pre svet.**

MILUJÚC SA, POVEDAL MLADOMANŽELOM, BUDETE SVEDČIŤ O TOM, ŽE BOH JE A ŽE BOH JE LÁSKA.” Pripomeňme si tieto slová kňaza, ktorý bol zabitý preto, že formoval mladých ľudí k tomu, aby sa postavili proti Mafii...

Druhý obraz: Cirkev s dverami vždy otvorenými

Tri slová z Amoris Laetitia “sprevádzať”, “rozlišovať”, “integrovat” naznačujú teda líniu cesty, na ktorej spoločenstvo Cirkvi tým, že sa stáva blízke rodinám, vyjadruje celú dynamiku evanjelia. Pápež František k týmto trom slovám pridáva ešte slovo “priятие”, čím nás žiada akoby sa zladit' s Ježišovým konaním. Otvoriť si srdce pre ľudí dneška, zvlášť pre tých, ktorí sú zranení, a ktorí potrebujú starostlivosť.

Ako hovoria synodálni otcovia, Ježiš chce, aby Cirkev bola domom s otvorenými dverami, stále pripravená prijať každého bez toho, aby niekoho vylučovala.

Tento prvok starostlivosti je podstatný preto, aby každý človek, každý muž a každá žena, mohol v nej rozpoznať črty matky. **Musíme stále opakovať, že Cirkev je Matka, ale nikdy nemôžeme zostať iba pri rétorickom vyjadrení materstva Cirkvi. Musí sa stať realitou.**

Svätý Otec nám tiež pripomína, že pastoračná starostlivosť Cirkvi je často ako poľná nemocnica. Som rád, že som našiel podobné vyjadrenie u kňaza Primo Mazzellari na začiatku päťdesiatych rokov minulého storočia, ešte predtým ako začal používať pápež František vyjadrenie, že Cirkev je ako poľná nemocnica. Tento kňaz hovorieval: **“Cirkev je ľud na ceste.”** Už 50 rokov pred koncilom tu bola táto intuícia.

A zatiaľ čo tento ľud kráča a niekto spadne, vtedy sa Cirkev stane ambulanciou, ktorá ho príjme a zanesie ho do nemocnice. Cirkev ako poľná nemocnica.

Priľnúť k evanjeliu znamená stelesniť toho Ježiša, ktorý sa stará o to najzranenejšie v človekovi, manifestujúci vieru ktorá, sa stáva činnou v láske, ako hovorí list Galatánom.

Martin Buber inteligentne popisuje začiatky postmodernity ako čas, keď chýbajú referenčné body. Preto dnes, keď je táto dezorientácia ešte evidentnejšia, má Cirkev citlivú a dôležitú úlohu sprevádzania.

Ján XXIII - a musíme ho tak veľmi vnímať pre jeho úvodné slovo pred Druhým vatikánskym koncilom - keď povedal a sú to aj slová, ktoré vždy aj pápež František realizoval, nielen ako pápež ale už ako arcibiskup v Buenos Aires - a tak veľmi by som chcel, aby zostali v nás tieto slová: **“Čo sa týka súčasnej doby Kristova nevesta preferuje použiť liek, ktorým je milosrdenstvo, oveľa viac ako použiť zbraň prísnosti.”**

Myslíme na to, že je dôležité ísť k súčasným potrebám predkladajúc jasnejšie hodnotu jej učenia, viac ako odsudzovanie.

Rok milosrdenstva, ktorý nám daroval pápež František, bola výborná príležitosť znova zdôrazniť tento horizont. Blížim sa k záveru.

Na ceste do Emauz stretajúc Vzkrieseného

Nato, aby sme mohli skloňovať tri slová z Amoris Laetitia, môžeme sa nechať osvietiť týmto úryvkom evanjelia podľa Lukáša 24,13-35.

Ukazuje sa tu metóda, ktorú môžeme žiť a aplikovať pri sprevádzaní manželov v dynamike evanjelia.

Sprevádzať znamená postaviť sa vedľa druhého s trpezlivosťou a citlivosťou v štýle Emauz bez domýšľavosti, že máme hotový recept, ktorý môžeme ponúknuť. Príliš veľa hotových receptov máme! Máme príliš veľa hotových receptov a často sú z toho neužitočné výsledky. Rýchle hotové recepty neslúžia nanič, šaty sa musia vždy prispôbiť osobe. Príliš veľa hotových receptov!

Ten, kto múdro sprevádza, si musí byť vedomý, že od začiatku musí zvažovať slová alebo dokonca predstierať nevedomosť ako Ježiš, keď sa ho dvaja učeníci pýtali: Si ty azda jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie čo sa tam stalo v týchto dňoch? A on predstierajúc, že nič nevie, sa pýta: A čo?

Ako keby nič nevedel alebo neprežil na vlastnom tele utrpenie kríža. Vedel však veľmi dobre, čo to je utrpenie. Správanie Ježiša, ktorý stojí ticho nablízku, ohľaduplne, bez nátlaku a predovšetkým s pokorou, pripravuje srdcia na počúvanie, ako keď balzam hojí rany...

Sprevádzať a rozlišovať znamená predovšetkým vzývať svetlo Ducha Svätého na toho, kto sprevádza a koho sprevádzame.

Na druhej strane - ako hovorí Amoris laetitia - sme pozvaní formovať svedomia, nie ich nahrádzať. Vyžaduje si to teda pohľad, ktorý vo svetle slova uschopňuje objaviť schodnú cestu v tom špecifickom prípade, ktorý snád' je rozdielny od mnohých iných.

Ježiš prináša - musíme v to veriť - žiaru do ich zlomených srdiec osvecujúc Božím Slovom najbolestivejšie rany osobnej histórie každého: A počnúc Mojžišom a prorokmi vysvetľoval im všetko, čo sa na neho vzťahovalo. Takto naplňa zmyslom a novým významom aj tie najťažšie momenty otvárajúc ich duše pre znovuzrodenie.

A či nám nehoreli srdcia, keď sa s nami počas cesty zhováral? A keď nám vysvetľoval význam Písma?

Rozlišovať, integrovať... Slovo integrovať znamená preniesť z okraja, z periférie, do centra. Príliš žijeme všetci na periférii nášho života. A je také náročné vrátiť sa do centra.

Vrátili sa okamžite do Jeruzalema, kde našli zhromaždených jedenástich a ostatných, ktorí hovorili: Ježiš naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi. Vidíte, teraz dvaja apoštoli, ktorí boli doprevádzaní, neutekajú viac od kríža!

Dnes si ich môžeme predstaviť ako manželov, ktorí sa stretli so zdrvivúcou bolesťou pre krach svojho manželstva. Je možné, že už pred začiatkom krízy tam boli momenty únavy z toho, že neprichádza dieťa, zo straty drahej osoby, z finančných ťažkostí, zo straty práce, alebo preto, že sa cítili úplne pohltení zúrivým rytmom ich práce bez možnosti žiť rodinné vzťahy. **Dvaja Emauzskí učenici sa zastavili so smútkom, čo sa pre rôzne okolnosti života stáva aj nám v rodine. Potom však Sväté Písma, ktoré im Ježiš otvoril novým spôsobom, osvetlia toto utrpenie. A toto svetlo prináša útechu. Božie slovo - ako hovorí Amoris laetitiae - sa ponúka ako sprievodca na ceste aj pre rodiny, ktoré sú v kríze alebo v nejakých ťažkostiach a ukazuje im cieľ cesty: kde Boh zotrie z očí každú slzu a nebude viac smrti ani žiaľu, ani náreku ani bolesti viac nebude (Zjv 21,4). Krásne je toto vyjadrenie Apokalypsy.**

V r. 1956, keď som bol ešte malý, v seminári vo Florencii profesor Lapira, vtedajší primátor Florencie, nám prišiel vysvetľovať Božie slovo, predovšetkým Apokalypsu a bol úplne zaľúbený do tohto záverečného výrazu Apokalypsy, kde **dve mestá - Božie, plné svetla a slávy a ľudské, naše mesto, tak namáhavé, sa stretnú v tom nádhernom momente, v ktorom Boh zotrie každú slzu a nebude viac smrti ani zármutku...** Zachoval som si v srdci tieto vyjadrenia, ktoré profesor komentoval.

Ale keď zvážime, že títo dvaja učenici ušli z Jeruzalema, ktorý je symbolom Cirkvi, chcem sa zastaviť práve pri tomto symbole. Koľkí veriaci, strhnutí horúčkovitým tempom, každodennými povinnosťami pomaly opustili spoločenstvo a Cirkev. A ešte viac, pre koľkých z nich to bolo samotné spoločenstvo, ktoré možno bez toho, aby si to niekto všimol, ich opustilo. Ježiš neopúšťa bratov. Ježiš nezrádza, On vstupuje, aby zostal s nimi. Postupne ich znova sprevádza k hrobu, volá ich, aby sa vrátili na miesto, kde bol kríž, ale už ako Zmŕtvychvstalý.

To je skúsenosť tých, ktorí doprevádzajú manželov na kolenách, s chvením, bez toho, aby mali hotové odpovede, ale s pokorou a modlitbou a môže byť, že príde moment vzájomného odpustenia, zápasu, ktorý sa skončí objatím.

Prostredníctvom duchovného skalpela, ktorý uzdravuje rany, sa ukazuje vedomie, že sviatosť manželstva milosťou uzdravuje a premieňa zatvrdnuté srdce. Smerujúc ho k svojmu počiatku, prostredníctvom krížovej cesty.

Dvaja z Emauz boli dotknutí milosťou. A tak už neveria v zmŕtvychvstanie iba pre rozprávanie žien, ale uvedomujú si prítomnosť Zmŕtvychvstalého vo svojich srdciach, aby mnohí, ktorí sú na rovnakej ceste

a v rovnakých ťažkostiach, mohli byť aj cez našu vlastnú múdrosť (skúsenosť) zasiahnutí milosťou.

Ďakujem!

(Preložil: ThLic. Roman Seko)

Workshop

Rodina, ktorá sa spolu modlí: Ako hľadať čas na modlitbu v digitálnej dobe.

Workshop **uvádzala írsky novinárka Wendy Grace**

Už len samotný názov témy nás núti pozrieť sa ako fungujeme na internete a ako často plytváme časom. Ak máme byť rodinou, ktorá sa spolu modlí, **analyzujeme, ako sa v našej rodine využívajú médiá a ako sa zvykneme modliť**. Nie je to o hľadaní času, ale o urobení si času na spoločnú modlitbu.

Skutočná rodinná modlitba zahŕňa celý deň. Pápež František nám pripomína, že **naše domácnosti môžu byť ako domáce cirkvi, v ktorých môže Ježiš sedieť za stolom s nami**. Boha a milosť môžeme nájsť v zhone každodenného života, v nezištnej láske, keď pomôžete s domácimi prácami unavenej manželke, v bezsenných nociach pri detskej postieľke.

Bohužiaľ závislosť na digitálnych médiách ničí rodiny, lebo ovplyvňuje spôsob, ako komunikujeme, oberá nás o čas a vplýva na náš vzťah s Bohom. Prispieva k tomu, čo Pápež František opisuje ako frenetický a povrchný svet. Nalieha, aby sme každý deň každý z nás pamätali na malé skutky nežnosti.

Nechcem, aby rodiny sa cítili v týchto úvahách ochromené negatívnymi dopadmi technológií, len aby spoznali, ako dokázať používať ich pre dobro a byť disciplinovaný v tom, ako ich používame.

Mám 17 mesačného syna. Je z generácie, ktorá si nedokáže predstaviť život bez technológií. V tomto momente nemám predstavu s akými technológiami budem o pár rokov súťažiť o jeho pozornosť. Ale viem, že ak budem pestovať dobré návyky, disciplínu a zásadne tráviť čas s ním, dokážem uňho nasmerovať tento rýchlo sa meniaci digitálny svet.

Technológie by nás mali robiť efektívnejšími. Máme aplikácie na časový manažment a softvér, ktorý nám môže pomôcť robiť našu prácu efektívnejšie a napriek tomu zdá sa, že máme stále menej a menej času.

Žijeme vo svete s nedostatkom času. Často obidvaja rodičia pracujúci celý deň prídu domov vyčerpaní a napriek tomu vzácny čas, ktorý máme, strávime duchovne neprítomne a roztržito. Láme mi srdce, keď to vidím. Obrazy rodín, kde všetci počas obeda sú na mobiloch. Vzácny čas, ktorý máme, sme často polo prítomní.

Musíme rozoznať čas, ktorým plytváme. Ako mnoho vecí, technológie nie sú zlé, môžu byť úžasné! Ale záleží na tom, ako ich používame. Hodiny strávené na Facebooku alebo zvykové kontrolovanie Instagramu alebo chatu je čas, ktorý nikdy nedostanete späť. Čas strávený s vašou rodinou a prejavovaním lásky druhému, je čas, ktorý nikdy nebudete ľutovať. Zamerajme sa na lepšie využitie času a na niečo omnoho väčšie: na súdržnosť a modlitbu.

Aby ste sa modlili ako rodina, najprv sa uistite, že máte vlastný pevný vzťah s Bohom, keď máte čas na budovanie osobnej modlitby. Môže to byť čas stíšenia počas dochádzania do roboty, denné čítanie Evanjelia alebo počúvanie aplikácií na posvätenie času. Môžete si nastaviť na telefóne pripomienku na čas pre modlitbu.

Všetko je to o vytváraní návykov. Ak chceme byť dobrí rodičia, najprv potrebujeme silný vzťah s Bohom a potom s manželkou, manželom. Zanedbávanie jedného alebo druhého bude mať v konečnom dôsledku dopad na naše deti. Každý večer pred spaním sa spolu s manželom jednoducho pomodlíme. Ďakujeme Bohu za niečo alebo niekoho z uplynulého dňa, ospravedlníme sa za niečo, čo sme urobili zle a modlíme sa za niečo mimo našich okamžitých potrieb. Je to jednoduchá ale krásna modlitba, ktorá otvára ďalšiu komunikáciu. Je to okno k Bohu aj k sebe navzájom ohľadom prežitého dňa. Keď môj syn už bude tomu rozumieť, budem to robiť pred spaním aj s ním.

Ďalším našim malým modlitbovým zvykom je vzájomné požehnanie (a každého, kto odchádza z nášho domu) svätenou vodou pred odchodom do práce alebo kedykoľvek odchádzame z domu. Prosíme Pannu Máriu, aby nás ochraňovala a nášho Pána, aby bol s nami celý deň. Keď to mama alebo ocko zabudne urobiť, náš syn už ukazuje na sväteničku, aby nám to pripomenul.

Technológie nás svojou povahou pohlcujú a bránia tomu, aby sme mohli spolu komunikovať. Jedna štúdia zistila, že keď sa rodič vrátil domov z práce, v 30-tich percentách prípadov bol len pozdravený a v 50-tich percentách bol úplne ignorovaný. Snímky mozgu ukázali, že nadmerné používanie našich digitálnych zariadení, môže podobne vplývať na našu pozornosť, rozhodovanie a emocionálnu dostupnosť ako závislosť na drogách.

Čím máme menej spojenia – skutočného – nerozdeleného, tvárou v tvár, tým slabšie sú vzťahy a ťažšie sa dajú udržať. Takže sa potrebujeme začať vyhľadávať!

Stalo sa to už niekedy u vás doma? (Ľudia doma rozptýlení na telefónoch) Prečo by sme nemohli mať doma krabicu na telefóny, kde každý, kto večer príde domov, odloží telefón v tichom režime. Buďte prítomní, urobte všetko, čo potrebujete, a potom skutočne vypnite. Ak je to pre vás znepokojujúce, začnite pomaly, žiadne telefóny na jedálenskom stole alebo v spálni. Zožňte si pre seba aj pre deti budíky, aby ste neboli nútení kontrolovať čas na telefóne. Pre mamy a otcov, vaša spálňa je na dve veci a kontrolovanie vašich emailov nie je jednou z nich! Môžete nastaviť telefón na konkrétny čas do režimu „nerušiť“. Skúste ako prvú vec ráno nekontrolovať váš telefón, ale začať deň namiesto toho jednoduchou rodinnou modlitbou.

Rovnako ako s toľkými inými vecami v našom živote, televízia, jedlo a digitálne médiá, je to o sebaovládaní a konzumácii dobrých vecí, vecí, ktoré nás povznesú. Tak čo vy a vaša rodina konzumujete? Čo potrebujete odstrániť? Ja a môj manžel sme sa tento rok vzdali cez pôst Facebooku a potom som len nevrátila aplikáciu späť na môj telefón.

Zamladi, keď priatelia chceli byť v kontakte, volali domov na pevnú linku. Podľa Nielsenovej štatistiky tínedžeri posielajú okolo 125 správ denne! Bohužiaľ v Spojených štátoch písanie správ počas jazdy je najčastejšou príčinou úmrtia na ceste. Tak sa vráťme k skutočným rozhovorom, ku krásnej forme modlitby, k chatu s Bohom.

Koľkokrát ste skontrolovali svoj telefón už dnes? V priemere to robíme 150 krát. Prečo neskúsite aplikáciu, ako Moment alebo Family Moment, ktoré sledujú koľko času vy a vaša rodina trávite na vašich zariadeniach. Umožnia vám manažovať si tento čas.

Takže čo ďalej?

Pápež František nám pripomína dôležitosť modlitby pred jedlom, môže to byť skvelý čas, aby sme poďakovali za jedlo a niektoré z požehnaní tohto dňa. Snažte sa to hovoriť všetci spoločne ako rodina, takto sa nikto nebude stále naháňať alebo rozptyľovať. Toto pomôže jednoduchšie začať čas pre rodinu a rodinné diskusie.

Rodičia, vy ste príkladom pre vaše deti, ak ste na svojom telefóne počas večere, aké posolstvo tým posielate vášmu manželovi a deťom ... že niekto alebo niečo na druhom konci zariadenia je zaujímavejší a dôležitejší ako oni. Takže žiadne telefóny na stole.

Pomodlite sa pred jedlom a nechajte každého člena rodiny poďakovať sa za niekoho iného pri stole. Urobte si rodinný výlet a pomodlite sa na ňom spolu ruženec. Pozrite si spolu na povznášajúci film a potom spolu hovorte, kde ste v ňom videli Boha. Urobte si vo vašom dni zarážky s krátkymi chvíľami rodinnej modlitby, ktorá sa stane návykom a nakoniec bude normálnou súčasťou vášho dňa ako čistenie zubov. A robte všetky tieto veci nerušene a bez telefónu!

Pamätajte, že sa pozeráť sa do očí osoby, ktorú milujete, je oveľa lepšie ako pozeráť sa na obrazovku.

V dnešnej dobe sa veľa hovorí o "sústredenej pozornosti". Kresťanská modlitba je originálna a autentická sústredená pozornosť. Ježiš chce, aby sme si s ním chvíľu odpočinuli. Skutočne verím, že jedným z najväčších príčin stresov a napätia v našich životoch je strach len byť. Vidíte, my sme ľudské bytosti, nie ľudské činy. My sme stále pripojení, neustále rozptyľovaní, plní hluku. Mlčanie nám ponúka príležitosť premýšľať, spojiť sa a modliť sa. Pápež František hovorí, že "ticho je neoddeliteľnou súčasťou komunikácie; pri jeho absencii nemôžu existovať slová bohaté na obsah."

Často nás zamestnáva triviálne najnovšie hlúpe video alebo status. Keď skutočne trávime čas v modlitbe spoločne, znamená to, že sa sústredíme na to, na čom záleží a ideme hlbšie do seba. Odvádza vás a vašu rodinu váš digitálny život od modlitby?

Pozrite sa na vaše využívanie internetu a opýtajte sa, či niečo z toho pretŕha váš vzťah s Bohom. Technológie sú skvelé, ale existujú tu sotva postrehnuteľné vplyvy, ktoré vás môžu odvádzať od Pána? Spôsobuje Facebook, že závidíš alebo vytváraš si falošnú predstavu o sebe, alebo ťa ponizuje vnútorný monológ, uvažujúc, že ten dom vyzerá veľký, to dievča je oveľa krajšie ako ja, tak prečo ma nepozvali na tú party? Vytvorenie on-line osoby, ktorou nie sme, poškodzuje kým v skutočnosti sme a náš vzťah s Bohom. Zistili ste, že zle posudzujete ľudí na vašich sociálnych médiách? Ak príliš veľa hľadáte na Instagram, dajte ho preč z vášho telefónu. Analýza ukazuje, že tvárou v tvár hovoríme o sebe 30-40% času, on-line komunikujeme o sebe dvakrát viac. Viac sa zaoberáme sebou a stávame sa závislí na dopamínových dávkach, ktoré dostávame za „lajky“ na našich príspevkoch, ktoré hovoria o mne, o mne, o mne. Sú vaše sociálne médiá viditeľné zvonku? Existujú samozrejme očividnejšie bariéry na pornografiou a odporúčam programy na monitorovanie používania.

Skoro od narodenia môjho syna, používam službu YouTube na prehrávanie kresťanských piesní a uspávaniek. Technológie a modlitba môžu existovať spoločne. Kreslené filmy ako Brother Francis a rodinné modlitebné aplikácie sú skvelé. Môžeme využívať internet ako súčasť novej evanjelizácie, alebo sledovať

video s dobrým obsahom a diskutovať o tom spoločne. Ale pre mňa je tiež dôležité, aby som učila môjho syna, aký bol život predtým, než sme prežili toľko z neho pred obrazovkou!

Ako sa môžeme skutočne modliť a milovať jeden druhého a naše rodiny, ak ich nemôžeme vidieť?

S manželom máme spoločný kalendár - je to neoceniteľné. Žartujeme, že ak niečo nie je v kalendári, tak sa to nestane a je to pravda! Vytlačte si ho a pozrite sa, kde trávite svoj čas. Viem, že často, keď som naozaj zaneprázdnená, si dokážem nájsť čas, aby som si šla zabehať, ale nájsť si čas na adoráciu je to oveľa ťažšie. Alebo vyčerpaná padnem do postele šťastná, že si pozriem na pol hodinu seriál radšej ako si nájsť čas zamyslieť sa a modliť sa. Dávate niekedy vieru do skrinky, ktorá sa má otvoriť v nedeľu? O rodinnej modlitbe a vzťahu s Bohom by sme sa nemali dohadovať. Sú pre nás rovnako dôležité ako vzduch, ktorý dýchame, ako jedlo, ktoré potrebujeme, vyživujú nás a naše vzťahy navzájom. Porozprávajte sa s rodinou o tom, čo sa im páči.

Možno ste hudobná rodina a radi chválite Boha piesňami, alebo si vezmite kapitolu z Amoris laetitia, prečítajte si ju spoločne a diskutujte o nej. Buďte kreatívni a naplánujte si to do kalendára!

Marco Brusati (Rada pre laikov, rodinu a život, Učí na univerzite vo Florencii)

Analógový a digitálny čas

Biblická múdrosť nám naznačuje, že "Svoj čas má sa narodiť a svoj čas má zomrieť (...) svoj čas má plakať a svoj čas má sa smiať (...) svoj čas má odmlčať sa a svoj čas má prehovoriť" (Kaz , 3); mohli by sme dodať, že je čas byť s deťmi a čas venovať sa manželovi, je čas na prácu osamote a čas na spoločnú modlitbu v rodine. Platí to stále, pretože rodina, ktorá sa modlí, pozýva Boha za svoj stôl a on nikdy neprichádza s prázdnyimi rukami, ale každý deň prináša nové a bohaté dary, schopné kŕmiť hlad a smäť po kráse, доброте a pravde, ktoré hlboko oživujú ľudské srdce.

Dnes už nie je celkom zrozumiteľný pojem čas venovaný výhradne niečomu. Ak máme hovoriť o čase pre modlitbu v rodine, zodpovedzme si dve otázky.

Aký druh času žijeme v digitálnom veku?

Je tento čas rovnaký, podobný alebo iný ako predošlý?

Definujeme si pojem: digitálna éra, ktorá začala tzv. digitálnou revolúciou, koncom päťdesiatych rokov dvadsiateho storočia s príchodom prvých počítačov; po dobu šiestich desaťročí sa rozvíjajú informačné a komunikačné technológie (ITC), ktoré zmenili procesy komunikácie a vzťahov na mikro úrovni (napr. priateľstvo, rodina, farnosť) a na makro úrovni (napr. vzťahy medzi ľuďmi, národmi, sociálnymi skupinami).

Od tohto momentu na prahu dvadsiatych rokov dvadsiateho prvého storočia čelíme masovému prenikaniu virtuálnej reality, teda reality bez reality a umelej inteligencie, teda osoby bez osoby.

Medzitým končí éra šírenia tabletov (smartfónov, Padov a iných hybridov). Tieto zariadenia pracujú bez pripojenia káblov k elektrickej sieti a na internet a predstavujú symbolické prestrihnutie kábla, ktorý nás udržiaval pripojených k niečomu alebo niekomu. Môžeme v ideálnom prípade považovať rok 2005 ako rok nula tejto novej mediálnej epochy, ktorá je súčasťou najdlhšieho digitálneho veku, s mnohými globálnymi technologickými inováciami hardvéru a softvéru. Napríklad video streaming neexistoval pred rokom 2005. Alebo dotyková obrazovka na rozdiel od prepínania TV. Rozšírenie smartfónov medzi deťmi a mladými ľuďmi, vývoj rýchlejších mobilných sietí, sociálnych sietí, súkromný chat a anonymný chat. Takže v týchto rokoch štyri digitálne generácie žijú spolu a sú mediálne navzájom nezávislé.

Takzvaní "digitálni rodáci" (pozri Marc Prensky) sa narodili okolo roku 1985 a mali vo veku 10 rokov doma PC. Medzi digitálnymi rodákmi potom môžeme rozlíšiť generáciu "high speed", ktorí sa narodili okolo roku 1995 a v 10-tich rokoch mali doma internet (ADSL). "Mobilná" generácia narodená okolo roku 2000 vo veku 10 rokov využíva smartfóny mimo domácnosti. Generácia "Chat" sa narodila okolo roku 2005 a v 10-tich rokoch majú svoje smartfóny s možnými chatmi na tajných stránkach, vo voľných zónach, do ktorých nemôže žiadny dospelý vstúpiť, ani overiť, ani pomôcť, ani sprevádzať, ani vzdelávať. Tento jav postihuje aj kresťanské rodiny, ktoré by chceli pre svoje deti život osvietení stretnutím s Kristom.

Počas celej tejto cesty (dostávame sa k dvom prvým otázkam, ktoré súvisia s modlitbou) aj čas sa začal transformovať podstatným spôsobom a stáva sa digitálnym časom a postupne ide proti predchádzajúcemu analógovému času. Tento proces ešte nie je dokončený, ale postupne pokračuje.

Aké sú vlastnosti tohto digitálneho času a ako sa odlišuje od analógového času?

Ponúkam štyri body porovnania.

1. Hypertrofia budúcnosti: v analógovom čase existuje minulosť, ktorá má informáciu a učí nás (historia magistra vitae), analógový čas nám ponúka dar, ktorý sa má žiť, pripraviť budúcnosť a potom ďalším postúpiť; v digitálnom čase minulosť je minulosťou, nepoužiteľnou ("čo to bolo, to bolo!"), zatiaľ čo súčasnosť má hodnotu ako "nie prítomná", ale "už budúca" (mytológia nekonečného pokroku).

2. Multitasking: v analógovom čase sa akcie navzájom sledujú následným a hierarchickým spôsobom (napr. štúdium, učenie, uplatnenie vedomostí v práci); v digitálnom čase sú akcie prezentované súčasne náhodným spôsobom a rovnakej hodnoty (napríklad: reagovať na rozhovor počas rodinného alebo pracovného obeda alebo počas eucharistickej oslavy).

3. Fragmentácia: analogický čas je lineárny (napr. v monoteistických náboženstvách), cyklický (napr. v orientálnych filozofiách a / alebo náboženstvách) alebo špirála (napr. v hegel-marxijskom modeli); digitálny čas je rozdelený na bezprostredné momenty a nie do potrebného vzťahu medzi nimi.

4. Vyvlastnenie: analógový čas patrí osobe, ktorá ho žije; vlastníkom digitálneho času je vlastník digitálnych nástrojov a obsahov, ktorí diktujú rytmy, potreby a obsah na globálnej úrovni.

Tento prechod medzi analógovým časom a digitálnym časom má niekoľko problematických dôsledkov. V záujme stručnosti uvediem zoznam štyroch, z ktorých každý je dôsledkom jednej z vyššie uvedených charakteristík a ktorý možno ľahko nájsť v živote rodiny, ktorá hľadá čas na modlitbu v digitálnom veku:

1. tradičné modlitby (ako aj tradície) sú považované za súčasť minulosti a nie súčasnosti (hovorí, že sú to staré veci)
2. ťažkosti s pochopením, že modlitba potrebuje aj čas venovaný výlučne pre ňu
3. ťažkosti pri hľadaní významu modlitby vo vzťahu k iným činom a udalostiam života
4. modlitba sa považuje vlastníckmi digitálneho času za iracionálny čin (ak sa modlíš, nie je to nič dôležité pre svet).

Na záver som presvedčený, že prvým krokom, ktorý treba podniknúť, je začať spätné získavanie času podobným spôsobom, vrátiť sa k tomu, že máme "čas na", ako nám to hovorí Biblická múdrosť, a nie len čas strávený ako napr. peniaze.

Cristina López Schlichting (španielska žurnalistka a spisovateľka)

Hľadanie ticha v hlučnej dobe

Modlitba si vyžaduje ticho, ale naša doba ho neposkytuje. Neexistuje žiadne ticho v doprave, ani na Twitteri, Facebooku, v médiách. Rádio zaznie v aute, televízia doma. Neustále čítame a chatujeme na počítačoch. Neexistuje priestor na kontempláciu.

Čo teda budeme robiť? Stala sa modlitba elitárskym cvičením pre zbožných askétov, alebo úlohou pre tých, ktorí nemajú dosť čo robiť? Máme na našich programoch predstaviť nový "modlitbový box"?

1. Modlitba nie je zbožný dodatok

Pozrime sa na nášho Pána v jeho najkrehkejšom okamihu modlitby, na kríži: vojaci hrajú a hrešia, dav kričí na neho, Jeho svätá Matka sa zdesene pozerá. Môžete si predstaviť akékoľvek miesto viac hlučné, odporné, znepokojujúce? Dokonca aj zemetrasenie! A potom, práve uprostred tejto scény, Ježiš sa modlí: "Pane ... odpusti im ..." Ako je to možné? Ježiš nepotrebuje vhodný čas ani ticho na modlitbu? Biblia hovorí: Modlite sa stále!

Dovoľte mi, aby som vám povedala krátky príbeh dvoch veľmi dobrých priateľov. Jeden sa volá Enzo Piccinini a bol to taliansky chirurg, predstavte si jeho program! Ďalším priateľom bol kňaz Luigi Giussani. Jedného dňa Enzo povedal Giussanimu: "Som naozaj šťastný, že sa mi podarilo začleniť modlitbu do mojej každodennej úlohy."

Oh! - povedal kňaz - "povedz mi, ako si to urobil."

-Vždy si rezervujem čas pred operáciou pred vstupom do operačnej sály. Idem do kaplnky v nemocnici a zakaždým sa modlím desať minút za pacienta!

- Skutočne Enzo? - povedal Luigi Giusanni - teraz si uvedomujem, že naozaj nechápeš, čo sa ti pokúšam povedať.

Enzo Piccinini vyzeral prekvapene. "Prečo to hovoríš?"

- Mal by si vedieť - povedal starý kňaz - že moment modlitby by mal byť presne ten, v ktorom vkladáš skalpel do tela pacientov!

Pozor: Rovnaký ako na Golgote. "Modli sa celý čas". "Vždy sa modli", povedal nám. V modlitbe poznávame Ježiša ako samotné Srdce reality: "Vkladám skalpel do Tvojho Svätého Tela môj Pane. Práve v tomto momente, v tomto kúsku vesmíru a času, presne rozpoznávam že si Pánom priestoru a času. "

2. Ako môžeme dosiahnuť takýto pohľad na realitu?

Rozpomätajte sa na prvý pohľad na najkrajší obraz, ktorý máte radi. Alebo ten okamih, v ktorom ste sa zamilovali. Alebo prvý pohľad na vášho syna alebo dcéru. Čo sa udeje vo vás? Neobjaví sa ticho pred extrémnou krásou? Ponechá vás doslova nemých!

Ak dnes nepotrebujeme ticho, možno by sme nemali myslieť na nedostatok zbožnosti. Možno, jednoducho, že sa nedeje nič ... nič, čo nám zatvára ústa.

Čo je to modlitba? Je to rozjímanie a vzťah so Skutočnosťou Boha. S človekom Ježišom. Pre apoštolov Jána a Andreja modlitba obnovila spomienku toho istého dňa v Galilei.

-Pane, kde bývaš?

- Pod' a pozri.

(Čo je spôsob, ako povedať: "Pozrite sa na Mňa a počúvajte ticho, ktoré sa objaví vo vašich srdciach.")

Potom sa modlili, aby obnovili kontakt s Tým, ktorý ich nechal ohromených a plných nádeje. Potrebovali to. Nemohli sa nemodliť! Pretože bez Neho bol život nevýrazný, bez chuti.

3. A potom, celý svet sa zdá plný času a ticha

Narodila som sa v Španielsku v roku 1965. Katolícke združenia boli plné, farnosti rozkvitali ľuďmi. Napriek tomu moja generácia v drvivej väčšine stratila vieru! Katechizmus, sviatosti, mládežnícke skupiny ... zbytočné! Mechanické gestá nemenia život. Dokonca aj dobré.

Viera sa zrodí zo Skutočnosti. Telo Skutočnosti v Cirkvi. Ak nie, redukuje sa na súbor zásad alebo presvedčení. Immanuel Kant, zakladateľ nášho morálneho života, urobil presne to isté! To, čo mnohí z nás označujeme za kresťanstvo, je iba kantovská morálka.

To je dôvod, prečo toľko ľudí nerozumie Františkovi. Neustále hodnotí začínajúc od Skutočnosti Krista a nezhoduje sa s naším zoznamom predsudkov, s týmito kompendiami kantovských pravidiel, ktorým sme oddaní a podriadení. Prečítajme si Amoris laetitia, bod 317: "Ak rodina dosiahne úspech v sústreďení sa na Krista (...), objatie s Ním dovoľuje vydržať najhoršie momenty (...) Na druhej strane, chvíle šťastia, odpočinku alebo sviatkov, dokonca aj sexualita, sa prejavujú ako účasť na plnom živote Jeho vzkriesenia ". Počúvajte vybrané slová: "Objatie s Kristom", "účasť na Jeho zmŕtvychvstaní". Pápež hovorí z Tela.

Ak sa takáto Skutočnosť stane vo vašom živote, celá realita sa transformuje do kroku ticha. Jedna príležitosť lepšia ako druhá. Utrpenie,

smiech, práca, pokoj, šťastie, dokonca smrť. Každý priestor sa stane modlitebným priestorom, "templum domini". Twitter, Facebook, internet, televízia, rádio, médiá. Všetko sa stáva časom a priestorom ticha. To sa nazýva "Vykúpenie".

Br Richard Hendrick OFM, Cap, (Ards Friary and Retreat Centre, Donegal, Ireland)

Pred niekoľkými rokmi som narazil na koncept, ktorý môže krásne slúžiť na ilustráciu zmenených okolností, v ktorých sa nachádzajú naše rodiny, keď sa usilujú byť miestami lásky, zmyslu, spoločenstva, modlitby a viery v dnešnej dobe. Pojem, na ktorý sa odvolávam, je ten, ktorý sa týka transparentného domu. Dovoľte mi vysvetliť. Som dieťa z Írska 70. a 80. rokov ...

Avšak v tých ďalekých dňoch existovali medzi mnou a svetom dvaja hlavní arbitri. Volali sa mama a otec. Ak sa im nepáčilo moje správanie, alebo ľudia, s ktorými som trávil čas, objavili sa vo dverách a povedali mi: "Richard! Domov!" A ja som šiel ... mumlal a reptal som po ceste, ale často aj trochu s úľavou. Aj doma boli ďalej strážcami reality. Čo tým myslím?

V obývačke bol jeden televízor. Pozerali sme ho spolu ako rodina. Ak sa objavilo niečo nevhodné, televízor sa vypol, alebo nás poslali z izby alebo do postele. Zistil som, že môj otec potreboval šálku čaju vždy keď v Dallase bolo niečo zaujímavé. Neexistovalo žiadne diaľkové ovládanie. My sme boli diaľkové ovládanie. V dome bol jeden telefón, bol v hale a neskôr v kuchyni a ak sme telefonovali, bolo úžasné, ako často mamička potrebovala prechádzať po kuchyni a pýtala sa, kto to je s kým hovoríme? Niekoľko rádií bolo roztrúsených okolo, ale bolo. Čítanie bolo aktívne podporované a výlety do knižnice boli bežné.

Vidíte, dom bol pre svet nepriehľadný a tak našťastie bol bezpečným útočiskom, z ktorého sme si pomaly trúfali vyjsť, alebo sa vrátiť, keď veci vonku boli ohromujúce alebo dokonca nebezpečné. Postupne sme sa zoznamovali s vonkajším svetom prostredníctvom rodičov, učiteľov, kňazov a starších ľudí v tempe, ktoré bolo pomalé, umožňovalo sebareflexiu, budovanie múdrosti a bolo miestne.

A čo dnes ...

Dnes sú naše domovy, a dokonca aj naše rodiny, transparentné. Môžete zavolať mladého človeka z ulice, ale teraz už aj ulica, dokonca celý svet prichádza cez všadeprítomný smartfón, tablet a laptop. Mladá osoba existuje vždy v a na (in and on) dostupnej sieti médií, ktorá vyžaduje od nich rovnakú dostupnosť, neumožňuje čas na reflexiu a povzbudzuje k vystavovaniu sebaúcty, žitiu skôr reaktívnemu než proaktívnemu, ktoré vedie na druhej strane k emocionalizmu a potrebe byť vždy na hrebenu vlny, hľadájúc ďalšiu výšku, ďalší lajk. Cesta života, ktorá je vyčerpávajúca, vyvoláva úzkosť a je odsúdená na zbytočnosť, keď hľadáme perfektný život, ktorý iní ľudia majú niekde vonku. Arbitri reality už nie sú dospelí a starší, ktorí poskytujú širší a hlbší príbeh založený na láske, viere, modlitbe a spoločenstve, ale takzvané sociálne médiá, ktoré, ako sme videli v národnom i medzinárodnom meradle, sú otvorené manipulácii trhovými silami.

Takže čo môžeme urobiť, my, ktorí sme sa tu zhromaždili na výzvu nášho Svätého Otca a Svetového stretnutia rodín, aby sme pomohli uprostred týchto náhlych a niekedy nebezpečných zmien?

Nemôžeme sa vrátiť, ani by sme to nechceli. Sme si dobre vedomí, že bukolická sila nostalgie slúži iba na to, aby nás izolovala od sveta. Boh je v prítomnom čase a tak musíme byť aj my. Musíme chváliť a podporovať aj pozitívne zmeny, ktoré sa vyskytli. Väčšia sociálna prepojenosť a možnosti evanjelizácie a dosahu, ktoré sú vlastné novým formám médií, musia byť posilnené a stávať sa zrelým poľom pre žatvu evanjelia. Avšak zručnosti, aby zvládli tieto nové spôsoby bytia, sa musia učiť a navrhujem, že podobne ako pisári kráľovstva, ktorí vynášajú veci nové aj staré, naša vlastná kresťanská kontemplatívna tradícia má skvelé nástroje, ktoré môžu pomôcť mladému človeku a rodine v ich navigácii v tomto zmenenom svete.

Praktiky pokoja, ticha, reflexie, meditatívnych foriem modlitby, ktoré sú v srdci našej tradície, sa musia učiť a predovšetkým žiť opäť v domácnosti a v srdci rodiny. Potrebujeme rozoznať dôležitosť týchto postupov ako život zachraňujúcich a dušu zachraňujúcich nástrojov, ktoré nám umožnia rokovať o transparentných domoch a životoch, ktoré dnes žijeme, aby sme v našom centre stále počuli tichý vánok Ducha, ktorý nás pozýva do tohto sveta ako synov a dcéry Kráľovstva. Vytvárať v digitálnej púšti oázy, v ktorých môžu skutočnú prítomnosť Boha nájsť tí, ktorí sa v tomto čase stratili v preťažujúcej búrke života.

Na záver vám ponúkam tri praktiky, ktoré pomáhajú ľuďom žiť so sociálnymi médiami:

1. Metóda 3 P. Keď vidíš poštu, chceš okamžite odpovedať. Zastav sa, pomodli sa a až potom odpovedz (Pose, Pray, Post). Budete prekvapení ako často sa stane, že po dvoch prvých už nebude treba robiť tretie.
2. Prvé okamihy vedomia ráno by mali byť posvätené a nie hneď siahať po telefóne. Siahnime k Bohu. Obetujme mu prvé momenty vedomia. Ak siahneme najprv po telefóne, už mu ich nemôžeme obetovať. Je rozdiel povedať - dobré Božie ráno – a dobré ráno, Bože. Požehnajme všetky aktivity dňa, aj tie na internete.
3. Pamätajte, že zariadenie, ktoré nosíte vo vrecku je len nástroj. A ako nástroj môže slúžiť na vytvorenie niečoho pekného. Nástroj sa dáva ľuďom, ktorí sú naň pripravení. Pred použitím sa pýtajme, či ideme s ním vytvárať niečo pekné, alebo naopak niečo zlé.

Francis Monahan (ACCORD, Írsko)

Stovky rokov, keď ľudia hľadali v meste kostol, pozerali hore, hľadali veže. Dnes, keď ľudia hľadajú kostol, hľadajú dole, na obrazovku.

Verím, že Boh s nami komunikuje stále, ale sme ako jednotlivci, či rodiny napojení počúvať Jeho správy? Boh ku mne hovorí cez moje povolanie a chce, aby som čítal Evanjelium a počúval Ho cez ľudí v kázňach, rozhovoroch, ľudských aktivitách a v procese modlitby.

Keď ako manželia robíme veľa vecí spolu, prečo sa aj spolu nemodlíť?

S kým sa najviac rozprávame? So sebou. Navrhujem, aby sme sa namiesto so sebou rozprávali s Bohom.

Komunikujme so Svätou Trojicou. Hovorme s Otcom, počúvajte Syna, dôverujme Svätému Duchu.

K modlitbe v rodine prispievajú aj náboženské symboly v našich domovoch.

Rodina, ktorá sa spolu modlí je aktívna aj v miestnej cirkvi a v spoločnosti.

V diskusii zazneli podnetné vety. Na otázky detí, prečo majú vypnúť mobil, treba mať nachystanú správnu odpoveď. Napríklad lebo posilňuje individualizmus, čo je v rozpore s kresťanstvom. Deti musia ísť vzorom rodičia. Deti sa nedokážu ovládať, keď sa neovládajú rodičia.

2. PRÍHOVORY SVÄTÉHO OTCA FRANTIŠKA

Príhovor pápeža Františka verejným predstaviteľom Írska

Dublin 25. augusta (RV) V plnom znení prinášame príhovor Svätého Otca Františka pri stretnutí s verejnými predstaviteľmi Írska a diplomatickým zborom v sobotu 25. augusta 2018 na Dublinskom hrade.

Taoiseach (ministerský predseda), členovia vlády a diplomatického zboru, dámy a páni,

v úvode mojej návštevy Írska vyjadrujem vďačnosť za pozvanie prihovoriť sa tomuto významnému zhromaždeniu, zastupujúcemu občiansky, kultúrny a náboženský život krajiny, spolu s členmi diplomatického zboru a hosťami. Vážim si priateľské privítanie, ktorého sa mi dostalo od prezidenta Írska. Je odrazom tradície srdečnej pohostinnosti, ktorou sú Íri známi po celom svete. Oceňujem aj prítomnosť delegácie zo Severného Írska. Ďakujem pánu premiérovi za jeho slová.

Ako viete, dôvodom mojej návštevy je účasť na Svetovom stretnutí rodín, ktoré sa tento rok koná v Dubline. Cirkev je skutočnou rodinou rodín a cíti potrebu podporovať rodiny v ich úsilí verne a radostne odpovedať na ich Bohom dané povolanie v spoločnosti. Stretnutie nie je len príležitosťou pre rodiny opätovne potvrdiť svoj záväzok k vernosti v láske, vzájomnej pomoci a úcte k Božiemu daru života vo všetkých jeho formách, ale aj svedčiť o jedinečnej úlohe, ktorú rodina zohráva v oblasti výchovy svojich členov a rozvoja zdravej a prekvitajúcej štruktúry spoločnosti.

Rád vidím Svetové stretnutie rodín ako prorocké svedectvo o bohatom dedičstve etických a duchovných hodnôt, ktorých uchovávanie a ochrana by mala byť povinnosťou každej generácie. Netreba byť prorokmi, aby sme si uvedomili ťažkosti, ktorým naše rodiny čelia v dnešnej rýchlo sa vyvíjajúcej spoločnosti, alebo znepokojujúce dôsledky, ktoré nevyhnutne vyplývajú z rozpadu manželstiev a rodinného života pre budúcnosť našich spoločenstiev na každej úrovni. Rodiny sú tmelom spoločnosti; ich prosperita nesmie byť braná ako samozrejmá, ale musí byť podporovaná a ochraňovaná všetkými náležitými prostriedkami.

V rodine každý z nás urobil svoje prvé kroky v živote. V nej sme sa naučili žiť spoločne v harmónii, zvládať naše sebecké inštinkty a zmieriť naše odlišnosti, a

predovšetkým rozlišovať a hľadať hodnoty, ktoré dávajú autentický význam a naplnenie našim životom. Ak hovoríme o celom našom svete ako o jednej rodine, robíme to, pretože správne uznávame putá našej spoločnej ľudskosti a cítime naše povolanie k jednote a solidarite, zvlášť s najslabšími z našich bratov a sestier. No príliš často sa cítime bezmocní pred pretrvávajúcim zlom rasovej a etnickej nenávisti, neriešiteľnými konfliktami a násilím, neúctou k ľudskej dôstojnosti a základným ľudským právam, a narastajúcim rozdielom medzi bohatými a chudobnými. Ako veľmi potrebujeme obnoviť na každom stupni politického a spoločenského života zmysel byť skutočnou rodinou národov! A nikdy nestrácať nádej alebo odvahu vytrvať v dodržiavaní morálneho imperatívu byť tvorcami pokoja, vzájomnými zmierovateľmi a strážcami.

Tu v Írsku má táto výzva zvláštnu príchuť, vo svetle dlhodobého konfliktu, ktorý rozdelil bratov a sestry jednej rodiny. Pred dvadsiatimi rokmi medzinárodné spoločenstvo pozorne sledovalo udalosti, ktoré viedli k podpisu Veľkopiatskej dohody. Írska vláda v jednote s politickými, náboženskými a občianskymi lídrami Severného Írska a Britskou vládou, a s podporou ďalších svetových predstaviteľov, vytvorila dynamický kontext pre mierové vyriešenie konfliktu, ktorý spôsobil nevýslovné utrpenie na oboch stranách. Môžeme ďakovať za dve desaťročia pokoja, ktoré nasledovali po tejto historickej dohode a zároveň vyjadriť pevnú nádej, že mierový proces prekoná každú pretrvávajúcu prekážku a prispeje k zrodu budúcnosti plnej harmónie, zmierenia a vzájomnej dôvery.

Evanjelium nám pripomína, že skutočný mier je v konečnom dôsledku Boží dar; vyviera z uzdravených a zmierených srdiec a rozrastá sa, až kým neobjíme celý svet. No vyžaduje si to našu neustálu konverziu, prameň duchovnej studnice tak veľmi potrebnej na budovanie spoločnosti plnej autentickej solidarity, spravodlivosti a služby v prospech spoločného dobra. Bez tohto duchovného základu hrozí nášmu ideálu globálnej rodiny národov riziko, že nebude ničím viac ako ďalšou prázdnu frázou. Môžeme povedať, že cieľ vytvárať ekonomickú či finančnú prosperitu vedie k spravodlivejšiemu a rovnoprávnejšiemu spoločenskému poriadku? A nie je to azda tak, že rast materialistickej kultúry „na jedno použitie“ (kultúry skartovania) nás robí stále ľahostajnejšími voči chudobným a najbezbrannejším členom našej ľudskej rodiny, vrátane nenarodených detí, ktorým sa upiera základné právo na život? Azda najpálčivejšou výzvou pre naše svedomie v týchto dňoch je masívna utečenecká kríza, ktorá sa len tak nestratí a ktorej riešenie si vyžaduje múdrosť, veľkorysosť vízie a humanitárny záujem, ktorý značne presahuje krátkodobé politické rozhodnutia.

Som veľmi znepokojený osudom našich najzraniteľnejších bratov a sestier – myslím najmä na ženy a na deti, ktoré v minulosti prežili obzvlášť zložité situácie. I na siroty tej doby. S ohľadom na tých najzraniteľnejších nemôžem mlčať o vážnom škandále, ktorý v Írsku vyvolalo zneužívanie maloletých členmi Cirkvi, ktorí mali na starosť ich ochranu a výchovu. Ešte mi znejú v srdci slová, ktoré mi povedala na letisku pani ministerka pre deti a mládež. Ďakujem za tie slová.

Zlyhanie cirkevných autorít – biskupov, rehoľných predstavených, kňazov a ďalších – v oblasti riešenia týchto odpudivých zločinov právom vyvolalo pobúrenie, a zostáva zdrojom bolesti a hanby pre katolícke spoločenstvo. Ja osobne zdieľam tieto pocity. Môj predchodca pápež Benedikt nešetril slovami, keď uznal závažnosť situácie a požadoval, aby boli prijaté „skutočne evanjeliové, spravodlivé a účinné“ opatrenia ako reakcia na túto zradu dôvery (porov. Pastoračný list írskym katolíkom, 10). Jeho úprimné a rozhodné konanie stále podnecuje úsilie vedenia Cirkvi napraviť chyby minulosti a prijať prísne pravidlá, ktoré zaručia, že sa niečo takéto už nezopakuje. Len nedávno som v Liste Božiemu ľudu zdôraznil úsilie, ba viac, zasadenie sa za odstránenie tejto rany v Cirkvi, za každú cenu, morálnu, i za cenu utrpenia.

Každé dieťa je v skutku drahocenným darom Boha, o ktorý sa máme starať, povzbudzovať rozvoj jeho alebo jej talentov a viesť ho k duchovnej zrelosti a ľudskému naplneniu. Cirkev v Írsku, tak v minulosti ako i v súčasnosti, zohráva zásadnú úlohu v oblasti podpory blaha detí, ktorá sa nedá poprieť. Želám si, aby závažnosť škandálov týkajúcich sa zneužívania, ktoré odhalili mnohé zlyhania, slúžili na zdôraznenie dôležitosti ochrany detí a zraniteľných dospelých v celej spoločnosti. Všetci sme si v tomto ohľade vedomí, aké je naliehavé poskytovať mladým ľuďom múdre vedenie a zdravé hodnoty na ich ceste k zrelosti.

Drahí priatelia,

pred takmer deväťdesiatimi rokmi bola Svätá stolica medzi prvými medzinárodnými inštitúciami, ktoré uznali slobodný írsky štát. Táto iniciatíva signalizovala začiatok mnohých rokov dynamickej spolupráce a súladu, počas ktorých sa objavil na oblohe iba jeden prechodný mrak. V poslednom čase intenzívne úsilie a dobrá vôľa na oboch stranách značne prispeli k sľubnej obnove týchto priateľských vzťahov na prospech všetkých.

Niž týchto dejín siaha viac ako jeden a pol tisícročia dozadu, kedy kresťanské

posolstvo v podaní Palladia a Patrika našlo v Írsku domov a stalo sa integrálnou súčasťou írskoho života a kultúry. Mnohí „svätci a učenci“ sa rozhodli opustiť toto pobrežie a odovzdať svoju novonájdenu vieru iným krajinám. Až do dnešných dní sú mená ako Kolumba, Kolumbán, Brigita, Gál, Kilián, Brendan a mnohé ďalšie uctievané po celej Európe aj za jej hranicami. Na tomto ostrove mníšstvo ako prameň civilizácie a umeleckej tvorivosti napísalo nádhernú stránku írskej aj univerzálnej histórie.

Tak ako v minulosti, aj dnes sa muži a ženy, ktorí žijú v tejto krajine, snažia obohacovať život svojho národa múdrosťou zrodenou z ich viery. Dokonca i v najtemnejšej hodine Írska v tejto viere nachádzali zdroj odvahy a oddanosti, potrebnej na vytváranie budúcnosti plnej slobody a dôstojnosti, spravodlivosti a solidarity. Kresťanské posolstvo je integrálnou súčasťou tejto skúsenosti a formuje reč, myslenie a kultúru ľudí žijúcich na tomto ostrove.

Modlím sa, aby Írsko pri počúvaní polyfónie súčasnej politickej a spoločenskej diskusie nezabúdalo na živú melódiu kresťanského posolstva, ktoré ho podporovalo v minulosti a môže v tom pokračovať aj v budúcnosti.

S týmito myšlienkami zo srdca vyprosujem Božie požehnanie múdrosti, radosti a pokoja pre celý milovaný ľud Írska. Ďakujem vám.

(Preklad: Slovenská redakcia VR v spolupráci s TV LUX)

Príhovor Svätého Otca na Festivale rodín

Drahí bratia a sestry, dobrý večer!

Ďakujem vám za vaše vrele privítanie. Je to pekné byť tu! Je krásne oslavovať, lebo nás to robí viac ľuďmi a viac kresťanmi. Pomáha nám to tiež vzájomne zdieľať radosť z vedomia, že nás Ježiš miluje, že nás sprevádza na ceste životom a že nás každý deň viac priťahuje k sebe.

Pri každej rodinnej oslave je cítiť prítomnosť každého jej člena: otcov, matiek, starých rodičov, vnukov a vnučiek, tiet a strýkov, sesterníc a bratrancov, tých, čo nemohli prísť i tých, čo žijú príliš ďaleko, všetkých. Dnes sme sa v Dubline stretli pri rodinnej oslave na poďakovanie Bohu za to, čím sme: jednou rodinou v Kristovi, rozšírenou po celom svete. Cirkev je rodinou Božích detí. Rodinou, v ktorej sa radujeme s tými, čo sa radujú, a kde plačeme spolu s tými, čo trpia alebo sa cítia byť zrazení životom na kolená k zemi. Rodinou, kde sa staráme o

každého, lebo krstom nás Boh, náš Otec, všetkých urobil svojimi deťmi. Preto stále povzbudzujem rodičov k tomu, aby svoje deti dali pokrstiť hneď ako sa to dá, aby sa tak stali súčasťou veľkej Božej rodiny. Na oslavu potrebujeme pozývať všetkých, aj malé dieťa! A preto ho treba včas pokrstiť. A je tu ešte jedna vec: ak je už maličké dieťa pokrstené, vstupuje do jeho srdca Duch Svätý. Urobme si porovnanie: je tu nepokrstené dieťa, ktorého rodičia hovoria: „Nie, až keď vyrastie“, a je tu dieťa pokrstené, s Duchom Svätým vo svojom vnútri: toto je silnejšie, pretože má vo vnútri silu Ducha Svätého!

Vy, drahé rodiny, tvoríte prevažnú väčšinu Božieho ľudu. Ako by asi Cirkev vyzerala bez vás? Cirkev sôch, Cirkev osamelých ľudí... A na pomoc uvedomiť si krásu a dôležitosť rodiny, s jej svetlými i tienistými stránkami, bola napísaná exhortácia *Amoris laetitia* o radosti z lásky a prial som si, aby téma tohto svetového stretnutia rodín bola „Evanjelium rodiny, radosť pre svet“. Boh túži po tom, aby sa každá rodina stala majákom vyžarujúcim do sveta radosť svojej lásky. Čo to znamená? Znamená to, že ako tí, čo sme sa stretli s Božou zachraňujúcou láskou, sa slovami i bez nich pokúšame prejavovať ju malými činmi láskavosti v rutine každodennosti i v tých najjednoduchších chvíľach počas bežného dňa.

A ako sa toto nazýva? Toto sa volá svätosť. Rád hovorím o svätých „z vedľajších dverí“, o všetkých tých bežných ľuďoch, ktorí sú odrazom Božej prítomnosti v živote a v dejinách sveta (porov. Apoštolská exhortácia *Gaudete et exsultate*, 6-7). Povolanie k láske a k svätosti nie je niečo, čo by bolo vyhradené iba pre pár vyvolených, nie. I dnes, ak sa dokážeme pozerat očami, to môžeme rozpoznať okolo nás. Je potichu prítomné v srdciach všetkých tých rodín, ktoré prejavujú lásku, odpustenie, milosrdenstvo, akonáhle vidia, že ju niekto potrebuje, a robia to v tichosti, bez vytrubovania. Evanjelium rodiny je skutočnou radosťou pre svet, pretože je v našich rodinách prítomný Ježiš; on tam prebýva v jednoduchosti a chudobe, ako to robil už v dome Svätej rodiny z Nazareta.

Kresťanské manželstvo a rodinný život je možné pochopiť v celej ich kráse a prítlačivosti len ak sú zakotvené v láske Boha, ktorý nás stvoril na svoj obraz preto, aby sme ho, ako ikony jeho lásky a svätosti oslavovali vo svete. Otec a mama, starý otec a stará mama, deti a vnúčatá: všetci, všetci sme povolaní k tomu, aby sme v rodine nachádzali naplnenie tejto lásky. Nech nám Božia milosť každý deň pomáha žiť ako jedno srdce a jedna duša. Aj svokrám a nevestám! Nikto nehovorí, že je to ľahké, vy to viete lepšie než ja. Je to ako pripraviť čaj: je ľahké nechať zovrieť vodu, ale dobrá šálka čaju si vyžaduje čas

a trpezlivosť; potrebuje svoj čas na vylúhovanie! Tak i Ježiš nás deň za dňom zohrieva svojou láskou takým spôsobom, aby ňou mohlo preniknúť celé naše bytie. Z pokladnice svojho svätého Srdca na nás vylieva milosť, ktorú potrebujeme na uzdravenie našich zranení a otvorenie našej mysle a srdca, aby sme boli schopní počúvať, chápať a vzájomne si odpúšťať.

Práve sme mohli počuť svedectvá Felicité, Isaaca a Ghislaina, ktorí pochádzajú z Burkina Faso. Rozprávali nám dojímavý príbeh o odpustení v rodine. Básnik hovorí, že „mýliť sa je ľudské, odpúšťať je božské“. A je to skutočne pravda: vedieť odpúšťať je špeciálnym darom od Boha, ktorý uzdravuje naše rany a robí nás bližšími k sebe navzájom i k nemu samému. Malé a jednoduché prejavy odpustenia, obnovované každý deň, sú základom, na ktorom sa buduje pevný rodinný život kresťanov. Nútia nás k tomu, aby sme prekonávali našu pýchu, odmeranosť a rozpaky zmieriť sa. Toľkokrát sa vzájomne pohneváme a chceme sa zmieriť, ale nevieme ako. Máme rozpaky, keď sa ideme zmieriť, ale chceme to urobiť. Nie je to obtiažne. Je to ľahké. Venuj jedno pohladenie, a takto prichádza pokoj!

Skutočne rád hovorím, že v rodinách sa potrebujeme naučiť hovoriť tri slová – ty, [Ghislain], si ich povedal: „prepáč“, „prosím“ a „ďakujem“. Tri slová. Aké to boli slová? Všetci: [Sorry, please, thank you!] Ešte raz! [...] Nepočujem! [Prepáč, prosím, ďakujem!] Vďaka!

Ak sa doma pohádaš, uisti sa, že, skôr ako pôjdeš spať, si poprosil o prepáčenie a že si povedal, že ťa to mrzí. Prv než sa deň skončí, zmierte sa. A viete prečo je potrebné zmieriť sa prv než sa uzavrie deň? Pretože ak sa nezmieriš, tá „studená vojna“ na druhý deň je veľmi nebezpečná. Dajte si pozor na „studenú vojnu“ v rodine! Nuž, azda si neraz nazlostený a si v pokušení ísť spať do inej izby, sám a odlúčený; ak sa takto cítiš, jednoducho zaklop na dvere a povedz: „Prosím, môžem vstúpiť?“ Všetko, čo potrebuješ, je iba jeden pohľad, bozk, nežné slová... a všetko bude zas ako predtým! Hovorím to preto, lebo ak sa to v rodinách bude diať takto, potom dokážu prežiť. Neexistuje dokonalá rodina; ale bez zvyku odpúšťať si rodina rastie nezdravo a postupne sa rúca.

Odpúšťať znamená darovať niečo zo samých seba. Ježiš nám vždy odpúšťa. Silou jeho odpustenia i my môžeme odpúšťať iným, ak to skutočne chceme. Nie je to vlastne to, o čo prosíme, keď sa modlíme Otče náš? Deti sa naučia odpúšťať, keď vidia, že si ich rodičia navzájom odpúšťajú. Ak to pochopíme, môžeme doceniť veľkosť Ježišovho učenia o vernosti v manželstve. Ďaleko od toho, že by išlo len o akúsi zákonnú povinnosť, je to skôr silný prísľub vernosti

samého Boha svojmu slovu a bezhraničnej milosti. Ježiš Kristus umrel za nás, aby sme si mohli odpúšťať a navzájom sa vždy uzmierniť. Týmto spôsobom môžeme, ako jednotlivci a rodiny, pochopiť pravdu slov sv. Pavla: všetko pominie, ale „láska nikdy nezanikne“ (1 Kor 13,8).

Ďakujem vám, Nisha a Ted, za vaše svedectvá z Indie, kde vyučujete vaše deti k tomu, ako byť skutočnou rodinou. Pomohli ste nám pochopiť, že sociálne médiá nemusia byť nevyhnutne problémom pre rodiny, ale môžu prispieť k budovaniu „siete“ priateľstiev, solidarity a vzájomnej podpory. Rodiny sa môžu vzájomne spojiť cez internet a čerpať z toho výhody. Sociálne médiá môžu byť nápomocné, ak sa používajú s mierou a rozvahou. Napríklad vy, čo sa zúčastňujete na tomto svetovom stretnutí rodín, tvoríte istú duchovnú „sieť“, sieť priateľstva; a sociálne médiá vám môžu pomôcť tieto vzťahy udržiavať a rozširovať ich aj smerom k iným rodinám do každej časti sveta. Je však dôležité, aby sa tieto prostriedky nikdy nestali hrozbou pravej siete vzťahov z mäsa a kostí, aby nás neuväznili do virtuálnej reality a neizolovali nás tak od konkrétnych vzťahov, ktoré nás podnecujú vydávať zo seba to najlepšie v spoločenstve s ostatnými. Možno že príbeh Teda a Nishe môže všetkým rodinám pomôcť v tom, že sa spýtajú, či nemajú obmedziť čas, ktorý trávia používaním týchto technológií, a či naopak nemajú tráviť viac kvalitného času medzi sebou a s Bohom. Ale keď príliš veľa používaš sociálne médiá, „vchádzaš na orbitu, na obežnú dráhu“. Keď je rodina za stolom a namiesto toho, aby sa rozprávali, každý má mobil a je pripojený niekam mimo, je „na orbite“, toto je nebezpečné. Prečo? Pretože ťa to oddeľuje od konkrétnosti rodiny a privádza ťa to k „šumivému“ životu, bez konzistencie. Buďte na toto pozorní. Pamätajte na príbeh Teda a Nishe, ktorí nás učia správne používať sociálne médiá.

Od Enassy a Sarmaada [pozn. manželia z Iraku] sme počuli, ako môžu byť láska a viera v rodine prameňom sily a pokoja aj uprostred násilia a ničenia, spôsobených vojnou a prenasledovaním. Ich príbeh nám pripomína tragické situácie, ktoré dennodenne zažívajú mnohé rodiny, prinútené opúšťať svoje domovy, aby našli istotou a mier. Ale Enass a Sarmaad nám tiež ukázali, ako, počnúc od vlastnej rodiny a tiež zásluhou solidarity zo strany množstva iných rodín, môže byť život znovu vybudovaný a nádej zasa obnovená. Túto podporu sme mohli sledovať vo videu od Rammyho a jeho brata Meelada, v ktorom Rammy vyjadril hlbokú vdáčnosť za povzbudenie a pomoc, ktorých sa ich rodinám dostalo od mnohých iných kresťanských rodín na celom svete, a ktoré im tak umožnili, aby sa mohli vrátiť do svojej dediny. V každej spoločnosti rodiny vytvárajú mier, lebo vyučujú láske, prijatiu a odpusteniu, tým najlepším liekom na nenávisť, predsudky a pomstu, ktoré sú jedom pre životy jednotlivcov

i komunit.

Ako nás učí istý skvelý írsky kňaz, „rodina, ktorá sa spolu modlí, i spolu zostane“, a bude vyžarovať pokoj. Takáto rodina môže byť zvláštnym spôsobom podporou pre iné rodiny, ktoré v pokoji nežijú. Po smrti duchovného otca Ganniho sa Enass, Sarmaad a ich rodiny rozhodli dať prednosť odpusteniu a zmiereniu pred nenávisťou a hnevom. Vo svetle kríža videli, že zlo možno poraziť iba dobrom a nenávisť možno prekonať iba odpustením. Takmer neuveriteľným spôsobom boli schopní nájsť pokoj v Kristovej láske, v láske, ktorá robí všetko novým. Tento pokoj dnes večer zdieľajú s nami.

Modlili sa. Modlitba, spoločne sa modliť. Kým som počúval zbor, videl som tam jednu mamu, ktorá učila svojho syna ako sa prežehnať. Pýtam sa vás: učíte vaše deti ako sa prežehnať? Áno alebo nie? [Áno!] Alebo ich učíte urobiť niečo takéto [urobí rýchle gesto], čomu nikto nerozumie? Je veľmi dôležité, aby sa deti už od malička naučili dobre sa prežehnať – je to prvé Krédo, ktorému sa naučia – Verím v Otca i Syna a Ducha Svätého. V tento večer, ešte pred tým, ako pôjdete spať, vy rodičia položte si otázku: učím moje deti dobre sa prežehnať? Rozmýšľajte o tom, je to na vás!

Kristova láska, ktorá všetko obnovuje, je to, čo robí možným manželstvo a manželskú lásku, ktoré sa vyznačujú vernosťou, nerozlučiteľnosťou, jednotou a otvorenosťou k životu. Takto to vidíme vo 4. kapitole Amoris laetitia. Takúto lásku sme mohli vidieť u Mary a Damiána a v ich rodine s desiatimi deťmi. Opýtam sa vás [Mary a Damián]: hnevajú vás niekedy vaše deti? Veru, taký je život. Je však pekné mať desať detí. Ďakujem vám. Vďaka za vaše slová a vaše svedectvo lásky a viery! Zažili ste, ako Božia láska dokáže úplne zmeniť váš život a požehnať vás radosťou z nádhernej rodiny. Povedali ste nám, že úprimnosť je kľúčovou vo vašom rodinnom živote. Z vášho rozprávania sme pochopili, ako je dôležité neustále prichádzať k tomu zdroju pravdy a lásky, čo dokáže zmeniť naše životy. Kto ním je? Ježiš, ktorý začal svoje verejné účinkovanie práve na svadobnej hostine. Tam, v Káne Galilejskej, premenil vodu na nové a dobré víno, čím umožnil, aby mohla radostná oslava naďalej veľkolepo pokračovať.

Nuž, pomysleli ste na to, čo by sa bolo stalo, ak by to Ježiš neurobil? Napadlo vám, aké je nepekné ukončiť svadobnú hostinu len s vodou? Je to strašné! Panna Mária to pochopila a povedala Synovi: „Nemajú vína“. A Ježiš pochopil, že len s vodou by sa oslava skončila zle. Tak je to i s manželskou láskou. Nové víno začína dozrievať už počas obdobia zasnub – nevyhnutného, no prechodného – a

naplno dozrieva počas manželského života vo vzájomnom darovaní sa, ktoré manželom umožní, aby sa z dvoch stalo „jedno telo“. A tiež aby si otvorili srdcia voči tým, čo potrebujú lásku, najmä voči tým, čo sú sami, opustení, slabí, a veľmi zraniteľní, ktorí sú často vyradení na okraj kultúrou zbavovania sa (skartovania). Táto kultúra, ktorú dnes zažívame, všetko skartuje: vyhadzuje všetko, čo nie je na osoh, skartuje deti, pretože nám vadia, skartuje starých ľudí, pretože nie sú užitoční... Jedine láska nás zachráni od tejto kultúry skartovania.

Rodiny sú všade na svete povolané, aby stále rástli a napredovali, a to i uprostred ťažkostí a napriek obmedzeniam, práve tak, ako to robili predošlé generácie. Všetci sme súčasťou jednej veľkej reťaze rodín, ktorá siaha až k počiatku čias. Naše rodiny sú živé pokladnice pamäti, lebo deti sa raz stanú rodičmi a potom starými rodičmi. Z rodín získavame svoju identitu, hodnoty a vieru. Videli sme to u Alda a Marissy, ktorí sú manželmi viac ako päťdesiat rokov. Ich manželstvo je monumentom lásky a vernosti! Ich vnúčatá ich držia stále mladými; ich dom je plný radosti, šťastia a tanca. Bolo pekné vidieť [vo videu] starú mamu, ako vnúčence učí tancovať! Ich vzájomná láska je Božím darom, darom, ktorý s radosťou odovzdávajú ďalej svojim deťom a vnúčatám.

Spoločnosť – a teraz dobre počúvajte – taká spoločnosť, ktorá si neváži starých rodičov je spoločnosťou bez budúcnosti. Cirkev, ktorej neleží na srdci spojenectvo medzi generáciami, skončí, lebo jej bude chýbať to, na čom skutočne záleží, láska. Naši starí rodičia nás učia, aký význam má manželská a rodičovská láska. Oni sami vyrástli v rodine a zažili lásku, ktorá je medzi synmi a dcérami, bratmi a sestrami. Práve preto tvoria pokladnicu skúseností a múdrosti pre nové generácie. Je veľkou chybou nepýtať sa starých rodičov na ich zážitky či myslieť si, že rozprávanie sa s nimi je stratou času. V súvislosti s tým chcem poďakovať Missy za jej svedectvo. Povedala nám, že medzi kočovníkmi je rodina vždy zdrojom sily a solidarity. Jej svedectvo nám pripomína, že v Božom dome je miesto pri stole pre všetkých. Nikto nesmie byť vylúčený; naša láska a naša pozornosť voči druhým je tu pre všetkých.

Je už neskoro a vy ste unavení! Ja tiež! No dovoľte, aby som vám povedať ešte poslednú vec. Vy, rodiny, ste nádejou Cirkvi a sveta! Boh, Otec, Syn a Duch Svätý, stvorili ľudstvo na svoj obraz a podobu, aby mohlo participovať na jeho láske, aby sa stalo rodinou rodín a aby sa tešilo z pokoja, ktorý môže udeliť iba On. Vaším svedectvom o Evanjeliu môžete Bohu pomáhať uskutočňovať jeho sen. Môžete prispievať k tomu, aby si boli všetky Božie deti k sebe bližšie, aby tak rástli v jednote a učili sa, čo pre celý svet znamená žiť v mieri ako jedna veľká rodina. Z tohto dôvodu som túžil udeliť každému z vás výtláčok

exhortácie Amoris laetitia, pripravená počas dvoch synod o rodine a napísaná preto, aby bola určitým sprievodcom ako žiť s radosťou Evanjelium rodiny. Nech je vám všetkým Panna Mária, naša Matka, Kráľovná rodín a Kráľovná pokoja, podporou na ceste životom, v láske a radosť!

A teraz, na záver tohto nášho večera, sa pomodlíme modlitbu tohto stretnutia rodín. Všetci sa spoločne pomodlíme oficiálnu modlitbu Svetového stretnutia rodín:

Boh, Otec náš, sme bratmi a sestrami v Ježišovi tvojom Synovi, jedna rodina, v Duchu tvojej lásky. Požehnaj nás radosťou lásky. Sprav nás trpezlivými a láskavými, nežnými a veľkorysými s otvoreným srdcom pre núdznych. Pomôž nám žiť tvoje odpustenie a pokoj, ochraňuj všetky rodiny svojou milujúcou starostlivosťou, zvlášť tie, za ktoré sa teraz modlíme:

Upevni našu vieru, posilni našu nádej, zachovaj nás v bezpečí tvojej lásky, daj, aby sme boli vždy vďační za dar života, o ktorý sa delíme, o to ťa prosíme, skrze Ježiša nášho Pána, Amen.

Mária, matka a sprievodkyňa naša, oroduj za nás. Svätý Jozef, otec a ochranca, oroduj za nás. Svätí Joachim a Anna, orodujte za nás. Svätí manželia Louis a Zélie Martinovci, orodujte za nás.

[Požehnanie]

Dobrá noc a dobré sny! Dovidenia zajtra!

V mariánskej svätyni Knock sa pápež František modlil za obeť zneužívania

Dublin 26. augusta (RV) Prinášame v plnom znení príhovor Svätého Otca Františka pri modlitbe Anjel Pána v írskej národnej mariánskej svätyni Knock v nedeľu 26. augusta 2018. Po modlitbe Anjel Pána a udelení požehnania pápež František na diaľku pozdravil tých, čo sú v írskych väzniciach.

„Drahí bratia a sestry, som rád, že som tu s vami. Som rád, že som tu s vami v dome nebeskej Matky. A vzdávam vďaka Bohu za príležitosť navštíviť v kontexte Svetového stretnutia rodín túto svätyňu, tak vzácnu írskemu ľudu. Ďakujem arcibiskupovi Nearymu a rektorovi, otcovi Gibbonsovi, za ich srdečné

privítanie.

V Kaplnke zjavenia som do láskyplného príhovoru Panny Márie zveril všetky rodiny sveta a zvláštnym spôsobom tie vaše, írské rodiny. Panna Mária, naša Matka, pozná radosti i trápenia, ktoré sa zakusujú v každej domácnosti. Nesúc ich vo svojom nepoškvrnenom srdci, s láskou ich predkladá pred trón svojho Syna.

Na pripomienku mojej návštevy som priniesol ako dar ruženec. Viem totiž, aká je v tejto krajine dôležitá tradícia rodinnej modlitby ruženca. Radím vám: pokračujte v tejto tradícii! Koľko srdc otcov, matiek a detí už načerpalo útechu a silu v priebehu rokov tým, že meditovali nad účasťou Panny Márie na tajomstvách radosti, svetla, bolesti a slávy Kristovho života!

Mária je matka. Mária je naša matka, a je tiež Matkou Cirkvi. Jej dnes zverujeme putovanie veriaceho Božieho ľudu na tomto „smaragdovom ostrove“. Prosme, aby sa rodinám dostalo podpory v ich úsilí šíriť Kristovo kráľovstvo a ujímať sa tých najposlednejších spomedzi našich bratov a sestier. Vo vetre a búrkach, ktoré v našich časoch vyčíňajú, nech sú rodiny pevnými baštami viery a dobra, ktoré budú, podľa tých najlepších tradícií národa, odolávať všetkému, čo by chcelo znížiť dôstojnosť muža a ženy, stvorených na obraz Boží a povolaných k vznešenému cieľu večného života.

Návšteva mariánskej svätyne Knock

Nech Panna Mária hľadá s milosrdenstvom na všetkých trpiacich členov rodiny jej Syna. Modliac sa pred jej sochou, odovzdal som jej zvlášť všetky obete zneužívania zo strany členov Cirkvi v Írsku. Nikto z nás sa nemôže ubrániť dojatiu pri príbehoch maloletých, ktorí zažili zneužívanie, boli okradnutí o nevinnosť alebo boli oddelení od matiek, a s touto jazvou ponechaní napospas svojim bolestným spomienkam. Táto otvorená rana je pre nás výzvou, aby sme boli pevní a rozhodní v hľadaní pravdy a spravodlivosti.

Úpenlivo prosím Pána o odpustenie za tieto hriechy, za pohoršenie a za zradu, ktorých sa v Božej rodine dopustili mnohí. Prosím našu blahoslavenú Matku o príhovor za všetkých, ktorí zažili zneužívanie akéhokoľvek typu, a o utvrdenie každého člena kresťanskej rodiny v ráznom predsavzatí nedopustiť, aby sa takéto situácie ešte niekedy udiali. A tiež o príhovor za všetkých nás, aby sme vedeli postupovať vždy spravodlivo a napravili, nakoľko to závisí od nás, toľké násilie.

Moja púť tu v Knocku mi tiež umožňuje odovzdať srdečný pozdrav milovanému ľudu Severného Írska. Hoci moja cesta na Svetové stretnutie rodín nezahŕňa návštevu Severu, uistujem vás o mojej láske a mojej blízkosti skrze modlitbu. Prosím Pannu Máriu o podporu pre všetkých členov írskej rodiny, aby vytrvalo pokračovali ako bratia a sestry v diele zmierenia. S vďakou za ekumenický pokrok a významný posun v priateľstve a spolupráci medzi kresťanskými spoločenstvami prosím o to, aby všetci Kristovi učeníci sústavne napredovali v úsilí o pokrok mierového procesu a v budovaní harmonickej a spravodlivej spoločnosti pre deti dneška, či sú to kresťania, či moslimovia, či židia, či akejkol'vek viery: deti Írska.

S týmito úmyslami, i so všetkými tými, čo si nesieme v srdci, sa teraz obráťme na blahoslavenú Pannu Máriu v modlitbe Anjel Pána.“

Slová Svätého Otca väzňom

Po spoločnej modlitbe Anjel Pána Svätý Otec adresoval zo svätyne Knock osobitný pozdrav tým, čo sú vo väzniciach a odtiaľ sledujú jeho návštevu Írska:

„Chcel by som osobitne pozdraviť mužov a ženy, ktorí sa v tejto krajine nachádzajú vo väzení a zvlášť poďakovať tým z nich, čo mi napísali, keď sa dozvedeli, že mám prísť do Írska. Chcem vám povedať: som vám nablízku, veľmi nablízku. Uistujem vás i vaše rodiny o mojej blízkosti a mojej modlitbe. Mária, Matka Milosrdenstva, nech nad vami bdie a posilňuje vás vo viere a nádeji. Ďakujem!“

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

Homília na záver Svetového stretnutia rodín: „Pane, a ku komu by sme šli?“

Dublin 26. augusta (RV) V plnom znení prinášame homíliu Svätého Otca Františka pri záverečnej svätej omši 9. svetového stretnutia rodín v nedeľu 26. augusta 2018, ktorú celebroid na otvorenom priestranstve parku Phoenix v Dubline za polmilionovej účasti veriacich.

«Ty máš slová večného života!» (Jn 6,68).

Na záver tohto Svetového stretnutia rodín sa schádzame ako rodina okolo Pánovho stola. Ďakujeme Pánovi za mnohé prijaté dobrodenia v našich

rodinách. Chceme sa snažiť naplno žiť svoje povolanie, aby sme boli podľa dojímavých slov sv. Terézie od dieťaťa Ježiša „láskou v srdci Cirkvi“.

V tejto vzácnej chvíli spoločenstva jedni s druhými a s Pánom je dobré zastaviť sa a uvažovať nad prameňom všetkých dobrodení, ktoré sme dostali. Ježiš odhaľuje pôvod týchto požehnaní v dnešnom evanjeliu, keď sa prihovára svojim učeníkom. Mnohí z nich boli rozrušení, zmätení a aj nahnevaní, na pochybách, či prijať jeho „tvrdé slová“, ktoré sú v tak veľkom protiklade s múdrosťou tohto sveta. Ako odpoveď im Pán priamo hovorí: „Slová, ktoré som vám povedal, sú duch a život“ (Jn 6,63).

Tieto slová s prísľubom daru Ducha Svätého prekypujú životom pre nás, čo ich prijímame s vierou. Poukazujú na najhlbší prameň každého dobra, ktoré sme zakúsili a slávili tu v týchto dňoch: Božieho Ducha, ktorý neustále vdychuje nový život pre svet, do srdc, rodín, domovov a farností. Každý nový deň v živote našich rodín a každá nová generácia prináša so sebou prísľub nových Turíc, domácich Turíc, nové vyliatie Ducha, toho Tešiteľa, ktorého nám Ježiš posielal ako nášho Zástancu, Utešiteľa a toho, ktorý nám naozaj dáva odvahu.

Ako veľmi svet potrebuje toto povzbudenie, ktoré je Božím darom a prísľubom! Kiež je jedným z plodov tejto oslavy rodinného života to, že keď sa vrátite do svojich domovov, budete sa môcť stať zdrojom povzbudenia pre iných, aby ste sa s nimi podelili o Ježišove „slová večného života“. Vaše rodiny sú totiž jednak privilegovaným miestom ako aj dôležitým prostriedkom šírenia tých slov ako „dobrej noviny“ pre každého, najmä pre tých, ktorí túžia zanechať púšť a „dom otroctva“ (porov. Joz 24,17) a ísť do zaslúbenej zeme nádeje a slobody.

V dnešnom druhom čítaní nám sv. Pavol hovorí, že manželstvo je účasť na tajomstve veky pretrvávajúcej vernosti Krista k jeho neveste Cirkvi (porov. Ef 5,32). Avšak táto náuka, hoci vznešená, sa niekomu môže zdať ako „tvrdé slovo“. Pretože žiť v láske, akou nás miloval Kristus (porov Ef 5,2) znamená napodobňovať ho v jeho obete, zomierať sebe samým, aby sme sa narodili pre väčšiu a trvalejšiu lásku. Pre tú lásku, ktorá jediná môže zachrániť svet z otroctva hriechu, sebecka, chamtivosti a ľahostajnosti k potrebám menej šťastlivých. Toto je láska, ktorú sme spoznali v Ježišovi Kristovi. Ona sa vtelila do nášho sveta prostredníctvom rodiny a prostredníctvom svedectva kresťanských rodín má v každej generácii moc prelomiť každú bariéru a zmieriť svet s Bohom a urobiť z nás to, k čomu sme boli odjakživa určení – byť jedinou ľudskou rodinou, ktorá spolu žije v spravodlivosti, svätosti a pokoji.

Úloha svedčiť o tejto Dobrej zvesti nie je ľahká. Avšak výzvy, ktoré majú pred sebou kresťania dnes sú svojím spôsobom nie menej náročné ako tie, ktorým museli čeliť prvotní írski misionári. Myslím na sv. Kolumbána, ktorý s malou skupinou spoločníkov priniesol svetlo evanjelia do európskych zemí v období temna a kultúrneho úpadku. Ich mimoriadny misionársky úspech sa nezakladal na taktických metódach či strategických plánoch, lež na pokornej a oslobodzujúcej vnímavosti na podnety Ducha Svätého. Ich každodenné svedectvo vernosti ku Kristovi a medzi sebou navzájom si získavalo srdcia, ktoré horlivo túžili po slove milosti a prispelo k zrodu európskej kultúry. Toto svedectvo ostáva večným prameňom duchovnej a misionárskej obnovy pre svätý a verný Boží ľud.

Prirodzene vždy tu budú ľudia, čo budú oponovať Dobrej zvesti, čo budú „šomrat“ proti jeho „tvrdej reči“. Avšak ako sv. Kolumbán a jeho spoločníci dokázali čeliť zamrznutým vodám a búrlivým moriam, aby nasledovali Ježiša, nenechajme sa ani my ovplyvniť či znechutiť ľadovým pohľadom ľahostajnosti či víchrami nevraživosti.

Každopádne si v pokore priznajme, že ak sme k sebe úprimní, môže aj pre nás vyznievať Ježišova náuka tvrdo. Veď aké je to vždy ťažké odpustiť tým, čo nás zraňujú! Ako je to zakaždým výzvou prijať emigranta a cudzinca! Aké je bolestné znášať sklamanie, odmietnutie či zradu! Aké nepohodlné je brániť práva tých zraniteľnejších, ešte nenarodených alebo starých, ktorí zdanlivo rušia náš pocit slobody.

A práve v týchto okolnostiach sa nás Pán pýta: „Chcete aj vy odísť?“ (Jn 6,67). V sile Ducha, ktorý nás povzbudzuje a s Pánom vždy po boku môžeme odpovedať: „My sme uverili a spoznali, že ty si Boží Svätý“ (v. 69). S izraelským ľudom môžeme opakovať: „Aj my budeme slúžiť Pánovi, lebo on je náš Boh“ (Joz 24,18).

Sviatosťami krstu a birmovania je každý kresťan poslaný byť misionárom - „učeníkom misionárom“ (porov. Evangelii gaudium, 24). Cirkev ako celok je volaná „vyjsť“ a prinášať slová večného života na periférie sveta. Nech toto dnešné slávenie utvrdí všetkých nás, rodičov i starých rodičov, deti aj mládež, mužov a ženy, rehoľníkov a rehoľníčky, kontemplatívnych i misionárov, diakonov, kňazov a biskupov v zdieľaní radosti z Evanjelia. Kiež sa dokážete podeliť s Evanjeliom rodiny ako radosťou pre svet.

Kým sa vrátíme každý k svojim povinnostiam, obnovme si vernosť Pánovi a

povolaniu, ku ktorému každého z nás povolal. Osvojme si modlitbu sv. Patrika a každý s radosťou opakujme: „Kristus vo mne, Kristus za mnou, Kristus pri mne, Kristus podo mnou, Kristus nado mnou“. [Pápež modlitbu zopakoval v írskej gaelčine, pozn.] S radosťou a silou udelenou Duchom Svätým mu povedzme s dôverou: „Pane, a ku komu by sme išli? Ty máš slová večného života“ (Jn 6,68).

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

Pri záverečnej omši v Dubline Svätý Otec odprosoval za zneužívania

Dublin 27. augusta (RV) Svätou omšou pápeža Františka v dublinskom parku Phoenix s polmiliónovou účasťou veriacich v nedeľu 26. augusta o 15.00 miestneho času vyvrcholilo Svetové stretnutie rodín. O tri roky bude podobné podujatie hostiť Rím.

Deviate svetové stretnutie rodín sa dostalo do úspešného záveru. Pápež František rodiny celého sveta povzbudil, aby sa nebáli byť misionármi Evanjelia rodiny, akceptovali svoju nedokonalosť a denne spolupracovali s Božou milosťou pri prekonávaní ťažkostí.

Na záverečnej svätej omši v zelenej liturgickej farbe za veterného počasia sa v dublinskom parku Phoenix zúčastnilo okolo 500 tisíc veriacich. Hneď v úvode Svätý Otec v úkone kajúcnosti osobitným spôsobom predniesol v mene Cirkvi modlitbu o odpustenie za zločiny zneužívania, ktorých sa dopustili jej členovia.

Prísľub nových domácich Turíc

V homílii pápež František pozval rodiny uvažovať nad prameňom všetkých dobrodení, ktoré sú darom Božieho Ducha. Okrem iného povedal:

„Každý nový deň v živote našich rodín a každá nová generácia prináša so sebou príslub nových Turíc, domácich Turíc,“ povedal pápež a pokračoval: „Ako veľmi svet potrebuje toto povzbudenie, ktoré je Božím darom a príslubom! Kiež je jedným z plodov tejto oslavy rodinného života to, že keď sa vrátite do svojich domovov, budete sa môcť stať zdrojom povzbudenia pre iných, aby ste sa s nimi podelili o Ježišove «slová večného života».“

Rodiny sa nesmú dať odradiť ani neprajnosťou súčasnej írskej spoločnosti voči evanjeliovým hodnotám, zdôraznil pápež a poukázal na osobnosť z dejín írskeho kresťanstva, sv. Kolumbána, ktorý žil v rokoch 543 - 615:

„Prirodzene vždy tu budú ľudia, čo budú oponovať Dobrej zvesti, čo budú «šomrat» proti jeho «tvrdej reči». Avšak ako sv. Kolumbán a jeho spoločníci dokázali čeliť zamrznutým vodám a búrlivým moriam, aby nasledovali Ježiša, nenechajme sa ani my ovplyvniť či znechutiť ľadovým pohľadom ľahostajnosti či víchrami nevraživosti.“

Svätý Otec prosil o odpustenie za zneužívania v Írsku
Pápež František sa počas svojej návštevy Írska okrem živého kontaktu s rodinami z celého sveta sústredil aj na podporu úsilia o uzdravovanie hlbokých rán, ktoré v ľuďoch zanechali prípady zneužívania, ktoré sa udiali aj v cirkevnom prostredí tejto krajiny. Pri svätej omši v parku Phoenix to urobil týmito slovami:

„Včera som sa stretol s ôsmimi osobami, ktoré podstúpili zneužitie moci, svedomia a sexuálne zneužitie. Zhŕňajúc to, čo mi povedali, chcel by som položiť pred milosrdenstvo Pána tieto zločiny a prosiť o odpustenie za ne. Prosíme o odpustenie za zneužívania v Írsku, zneužívania moci a svedomia, sexuálne zneužívania, zo strany zo strany kvalifikovaných členov Cirkvi.“

Osobitne prosíme o odpustenie za všetky zneužitia spáchané v rozličných typoch inštitúcií vedených rehoľníkmi a rehoľníčkami a inými členmi Cirkvi. A prosíme o odpustenie za prípady pracovného vykorisťovania, ktorému boli podrobení mnohí neplnoletí.

Prosíme o odpustenie za každý raz, keď sme ako Cirkev na obete akéhokoľvek zneužívania nehládali so spolucítením, hľadaním spravodlivosti a pravdy, s konkrétnymi činmi. Prosíme o odpustenie.

Prosíme o odpustenie za niektorých členov hierarchie, ktorí sa neujali týchto bolestných situácií a zostávali mlčky. Prosíme o odpustenie.

Prosíme o odpustenie za deti, ktoré boli odňaté ich matkám a za všetky tie prípady, keď sa mnohým slobodným matkám, ktoré sa snažili nájsť svoje odobrané deti, alebo deťom, ktoré hľadali svoje matky povedalo, že tam bol smrteľný hriech. Toto nie je smrteľný hriech, je to štvrté prikázanie! Prosíme o odpustenie.

Nech Pán udržiava a prehĺbi tento stav hanby a pokánia a nech nám dá silu, aby sme sa zaviazali pracovať na tom, aby sa to už nikdy viac nestalo a aby sa zadosťučinilo spravodlivosti. Amen.“

Na pápežove slová prednesené v španielčine s anglickým prekladom zhromaždenie reagovalo potleskom. Pápež František v jednotlivých častiach omše hovoril striedavo v angličtine, taliančine a španielčine a eucharistickú modlitbu predniesol v latinčine.

O tri roky bude hostiteľom Rím

V závere slávenia kardinál Kevin Farrell, prefekt Dikastéria pre laikov, rodinu a život oznámil, že dejiskom budúceho Svetového stretnutia bude v roku 2021 Rím. Večné mesto tak bude hostiť podujatie už po tretí raz, po prvom ročníku 1994 a treťom ročníku v roku 2000.

Pápež František v závere poďakoval organizátorom tohtoročného Svetového stretnutia rodín, osobitne dublinskému arcibiskupovi Diarmuidovi Martinovi. Ten už vo svojej privítacej reči pripomenul, že 35 metrov vysoký oceľový kríž týčiaci sa nad priestorom slávenia pripomína, že na rovnakom mieste v parku Phoenix v roku 1979 celebroid sv. Ján Pavol II. s miliónovou účasťou veriacich. Mons. Martin poukázal na zmeny, ktoré odvtedy nastali v írkej spoločnosti a vyjadril túžbu, aby impulz zo Svetových dní rodiny posilnil v miestnej Cirkvi nádej na nový jar.

Pápež František írskym biskupom: Cirkev v Írsku zostane silnou

Dublin 27. augusta (RV) Svätý Otec sa na záver dvojdnovej apoštolskej návštevy Írska stretol s tamojším biskupským zborom. Vyzval, aby boli nablízku svojim veriacim, kňazom, ale tiež obetiam sexuálnych zneužívaní. Povzbudil ich, aby sa v ťažkých chvíľach utiekali k Matke Božej.

Posledným bodom programu dvojdnovej apoštolskej cesty pápeža Františka v Írsku bolo v nedeľu 26. augusta stretnutie s miestnymi biskupmi. Konalo sa bez prítomnosti médií v kláštore sestier dominikánok okolo 18. hodiny miestneho času. Prinášame niekoľko myšlienok z príhovoru Svätého Otca:

„Ako dobrí otcovia, chceme povzbudzovať a inšpirovať, zmierovať a zjednocovať a hlavne uchovať všetko dobro odovzdávané z pokolenia na pokolenie v tejto veľkej rodine, akou je Cirkev v Írsku. Je to pravda, Cirkev v Írsku zostane silnou, je to pravda.“

„Som vďačný aj za pomoc, ktorú ponúkate vašim kňazom, ktorých bolesť a sklúčenosť kvôli minulým škandálom je často ignorovaná. Buďte nablízku kňazom. Sú tými najbližšími z vašich blízkych, ktorých ako biskupi máte.“

„V predchádzajúcich rokoch, vy ako biskupský zbor, ste s rozhodnosťou postupovali nielen pri nastúpení cesty očisťovania a zmierenia s obeťami a tými, ktorí prežili sexuálne zneužívanie, ale tiež s pomocou Národného zboru pre ochranu mladistvých v Cirkvi v Írsku ste pristúpili k stanoveniu súboru prísnych noriem zameraných na zabezpečenie ochrany mladistvých.“

„Poníženia sú bolestivé, ale boli sme zachránení ponížením Božieho Syna, a to nám dodáva odvalu. Kristove rany nás povzbudzujú. Prosím vás o blízkosť, to je to slovo blízkosť – k Bohu a k Božiemu ľudu. Blízkosť. Neopakovať postoje oddelenosti a klerikalizmu, ktoré v niektorých okamihoch vašich dejín vytvorili reálny obraz autoritárskej, tvrdej a autokratickej Cirkvi.“

„Svetové stretnutie rodín nám dalo veľkú nádej a povzbudenie vzhľadom na skutočnosť, že rodiny si čoraz viac uvedomujú svoju nenahraditeľnú úlohu pri odovzdávaní viery. Základné odovzdávanie viery sa deje v rodine, viera je odovzdávaná „nárečím“, dialektom rodiny.“

„Niekedy si myslíme, že formovať vo viere znamená odovzdať náboženské pojmy a nemyslíme na formáciu srdca, formáciu postojov. Včera mi prezident republiky povedal, že napísal báseň o Descartesovi a povedal približne toto: „Chladnokrvnosť myslenia zabila hudbu srdca“. Formovať myslenie, áno, ale tiež srdce. A učiť modliť sa, naučiť deti modliť sa, od počiatku učiť modlitbe.“

„Napokon vás v duchu cirkevného spoločenstva prosím, pokračujte v podporovaní jednoty a bratstva medzi vami, je to veľmi dôležité. A tiež spolu s predstaviteľmi ďalších kresťanských komunít pracujte a modlite sa s horlivosťou za zmierenie a pokoj pre všetkých členov írskej rodiny. [...] A ešte jedna vec, ktorú stále opakujem, ale musí sa to pripomínať: Aká je prvá úloha biskupa? Hovorím to všetkým: modlitba.“

„Som vám nablízku, pokračujte, odvalu! Pán je taký dobrý. A Panna Mária nás chráni. A keď sú veci trochu ťažké, modlite sa Sub tuum praesidium (Pod tvoju ochranu), pretože ruskí mystici hovorili, že v okamihoch duchovnej turbulencie sa máme uchýliť pod plášť Svätej Matky Božej.“

Pri návrate z Dublinu pápež František odpovedal novinárom

Dublin 27. augusta (RV) Pri spiatočnom lete z Dublinu do Ríma pápež František odpovedal na otázky novinárov. Viaceré z nich sa týkali témy zneužívania, ktorá v Írsku kulminovala pred desiatimi rokmi. Pálčivú otázku prípadu niekdajšieho washingtonského arcibiskupa McCarricka Svätý Otec ponechal na úsudok

samotných novinárov.

Na palube Airbusu A321 spoločnosti Aer Lingus Svätý Otec František 40 minút odpovedal na otázky, ktoré si pre neho pripravili zástupcovia 71 novinárov, ktorí ho sprevádzali počas celej apoštolskej cesty. Konferenciu moderoval Greg Burke, riaditeľ Tlačového strediska Svätej stolice.

Dôvody ku kajúcim gestám za zneužívanie

Pápež vysvetlil viaceré dôvody, ktoré ho viedli k vyjadreniu osobitného ospravedlnenia vo forme série prosieb o odpustenie za konkrétne druhy zneužívania moci, svedomia, sexuálneho i pracovného zneužívania zo strany služobníkov Cirkvi, ktoré sa diali v Írsku najmä v predchádzajúcom storočí.

K tejto téme sa vyjadril pri záverečnej svätej omši s 300 tisícovou účasťou, ale aj počas návštevy mariánskeho pútnického miesta Knock či pri stretnutí s verejnými predstaviteľmi krajiny. Ako vysvetlil, k týmto verejným gestám ho viedli osobné stretnutia s írskou ministerkou pre deti a mládež a stretnutia s ôsmimi obeťami zneužívania z minulosti, ktoré prijal v Dubline.

Postoj k listu niekdajšieho nuncia v USA

Americkú novinárku Annu Matraga z CBS zaujímala pápežova reakcia na kauzu bývalého kardinála a emeritného arcibiskupa Washingtonu Theodore McCarricka, v súvislosti s listom z pera bývalého nuncia v USA Mons. Carla Maria Viganò. Jeho plné znenie priniesli 26. augusta americké médiá. Bývalý nuncius poukazuje na oneskorený zásah z Vatikánu v tomto prípade, ktorý začal riešiť už pápež Benedikt XVI. a naznačuje údajnú zodpovednosť súčasného pápeža za ďalšie zotrvanie kardinála McCarricka na svojom poste, ba dokonca vyzýva k odstúpeniu všetkých, čo nesú za zakrývanie prípadu zodpovednosť, vrátane samotného Svätého Otca.

Pápež František sa vo svojej odpovedi novinárom nevyjadril k otázke o tom, či jednotlivé tvrdenia listu sú pravdivé. Odpovedal im týmito slovami:

„Prečítal som si v toto ráno ten komunikát. Čítal som ho a musím vám úprimne povedať, Vám i všetkým z vás, ktorých to zaujíma: čítajte vy sami, pozorne, ten komunikát a urobte si svoj vlastný úsudok. Ja nepoviem o tom ani slovo. Verím, že komunikát hovorí sám za seba, a vy máte dostatočné novinárske schopnosti na to, aby ste si urobili uzávery. Je to akt dôvery: keď uplynie určitý čas a vy si urobíte uzávery, azda budem hovoriť. Ale chcel by som, aby vaša profesionálna vyzretosť spravila svoju prácu: prospeje vám to, skutočne. Je to dobre takto.“

Správny prístup v otázkach abortu a migrácie

Svätý Otec sa veľmi jasne vyjadril k otázke potratov, ktoré podľa jeho slov neslobodno zužovať na otázku náboženskú, pretože sú problémom antropologickým a etickým, čiže všeobecne ľudským.

V súvislosti s nedávnym prijatím stovky migrantov z lode „Diciotti“ talianskymi charitatívnymi združeniami v oblasti Ríma pápež zdôraznil, že možnosť integrovateľnosti je prvoradým kritériom pre prijatie migrantov: „Pre národ, ktorý by mohol prijať, ale bez možnosti integrovať, je lepšie neprijímať. Je to otázka rozvážnosti.“ Svätý Otec upozornil tiež na to, že prevádzачi neraz podvodne lákajú osoby k migrácii, aby ich v cieľovej krajine nakoniec zotročili na prostitúciu.

Zodpovednosť novinárov pri obvineniach, prezumpcia neviný

V súvislosti so svojím nedávnym listom adresovaným celému Božiemu ľudu s výzvou k rozhodnému boju proti zneužívaniu v Cirkvi Svätý Otec vysvetlil, v čom konkrétne spočíva zodpovedný postoj zo strany veriacich. Veľký dôraz položil pápež na zodpovednosť novinárov v informovaní o prípadoch, ktoré sú ešte len v štádiu predbežného vyšetrovania. Popísal pritom ťažké krivdy, ktoré sa udiali desiatke kňazov v španielskej Granade, ktorých falošne obvinil jeden zo zamestnancov.

Novinárka Cécile Chabraud z francúzskeho denníka Le Monde sa opýtala:

„V príhovore k verejným predstaviteľom Írska ste sa odvolávali na váš nedávny List Božiemu ľudu. V liste pozývate všetkých katolíkov, aby sa zapojili do boja proti zneužívaniu v Cirkvi. Môžete nám podrobne vysvetliť, čo konkrétne môžu katolíci robiť každý na svojom mieste v boji proti zneužívaniu? K tejto téme vo Francúzsku istý kňaz inicioval petíciu, ktorá vyzývala k odstúpeniu kardinála Barbarina obvineného zo zneužívania. Je táto iniciatíva vhodná alebo nie?“

Prinášame celú odpoveď pápeža Františka:

„Ak sú podozrenia alebo dôkazy, alebo čiastočné dôkazy, nevidím nič zlé v tom, ak sa vedie vyšetrovanie, ak sa koná na základe základného právnického predpokladu: nemo malis nisi probetur, nikto nie je zlý, pokiaľ sa to nedokáže. A častokrát existuje pokušenie nielen viesť vyšetrovanie, ale aj publikovať, že sa vedie vyšetrovanie, a že je to preto, lebo je vinný. A tak niektoré médiá – nie vaše, neviem – začínajú vytvárať atmosféru vinníka. A dovoľm si povedať

jednu skutočnosť, ktorá sa udiala nedávno, ktorá môže v tomto pomôcť, pretože pre mňa je dôležité ako sa postupuje a ako médiá môžu byť nápomocné.

Pred približne troma rokmi vypukol v Granade problém takzvaných pedofilných kňazov. Skupina siedmich-ôsmich-desiatich kňazov, ktorí boli obvinení zo zneužívania mladistvých a tiež z organizovania hostín, orgií a týchto vecí. Obvinenia som dostal ja, priamo v liste napísanom 23-ročným mladíkom, podľa neho bol zneužívaný, uvádzal mená a podrobnosti. Mladík, ktorý pracoval v rehoľnom kolégiu veľmi známom v Granade.

Dokonale napísaný list... a pýtal sa ma, ako to má ohlásiť. Ja som mu povedal: „Chod' za arcibiskupom, arcibiskup vie čo máš urobiť.“ Arcibiskup urobil všetko, čo mal urobiť, a záležitosť sa dostala na civilný súd. Konali sa dva procesy. Miestne médiá začali hovoriť, hovoriť... O tri dni neskôr bolo o farnosti všetko popísané - pedofilní kňazi a tieto veci -, a tak sa vytvorilo povedomie, ako keby títo kňazi boli kriminálnici.

Siedmi boli vyšetrovaní a nič sa nenašlo. V prípade troch vyšetrovanie pokračovalo, dvaja boli väznení počas piatich dní a páter Roman, ktorý bol farárom, bol sedem dní vo väzbe. Počas skoro ďalších troch rokov boli vystavení nenávisti, „fackám“ od celého národa, boli ako kriminálnici, nemohli vychádzať von a trpeli ponižovaniami zo strany poroty pri dokazovaní mladíkových obvinení, ktoré ja tu nemôžem opakovať.

Po troch rokoch porota uznala kňazov za nevinných: všetci nevinní, ale hlavne títo traja - ostatní už boli mimo prípad - a vinný je udavač. Pretože videli, že tento mladík si vymýšľal; ale bola to osoba veľmi inteligentná a tiež pracoval v katolíckom kolégiu a mal prestíž, a tak sa zdalo, že hovorí pravdu. Bol odsúdený na zaplatenie nákladov a všetko čo s tým súvisí. A oni, nevinní.

Títo muži boli odsúdení miestnymi médiami skôr ako súdom. A preto, vaša práca je veľmi delikátna. Vy máte sprevádzať, máte hovoriť veci, ale vždy s týmto predpokladom prezumpcie neviny, a nie s prezumpciou viny. A je tiež rozdiel medzi informátorom, ktorý hovorí o prípade, ale nejde mu o odsúdenie už vopred, a vyšetrovateľom, ktorý robí Sherlocka Holmesa, a pristupuje s prezumpciou viny.

Keď čítame postup Hercula Poirota, pre neho všetci boli vinní. Toto je remeslo vyšetrovateľa. Ide tu o dve odlišné pozície. Ale tí, čo informujú, musia stále vychádzať z prezumpcie neviny, povediac vlastné dojmy, pochybnosti, ale bez

vynášania súdu. Tento prípad, čo sa stal v Granade je pre mňa príkladom, ktorý je pre nás všetkých poučným pre prácu každého z nás.“

Ako bojovať proti zneužívaniu: Nezatvárať oči, hovoriť
Vatikánsky hovorca Greg Burke ako moderátor pripomenul ďalšiu časť otázky francúzskej novinárky: Čo konkrétne môže urobiť Boží ľud v tejto veci? Svätý Otec pokračoval vo svojej odpovedi:

„Keď si niečo všimnú, rýchlo hovoriť. Poviem teraz jednu škaredú vec, mnoho krát rodičia maskujú zneužívanie kňazom. Mnoho krát. Vidno to pri rozsudkoch: [Hovoria:] „Ale, nie...“ Neveria, prípadne sami seba presviedčajú, že to nie je pravda a chlapec či dievča ostane ponechané takto.

Ja v princípe prijímam každý týždeň jedného alebo dvoch, ale nie je to matematické pravidlo. A prijal som jednu osobu, pani, ktorá 40 rokov trpela tou ranou mlčania, pretože rodičia jej neuverili, a bola zneužitá ako osemročná. Hovoriť, to je dôležité. Je pravdou, že pre matku toto vidieť, lepšie keby toho nebolo, dúfa, že dieťa si možno vymýšľa. Treba hovoriť.

Hovoriť so správnymi osobami, hovoriť s tými, ktorí môžu začať proces, alebo aspoň predbežné vyšetrovanie. Hovoriť so sudcom, alebo s biskupom, alebo ak je dobrý farár, tak s farárom. Toto je prvá vec, ktorú môže urobiť Boží ľud. Toto sa nezakrýva, nezakrýva. Jeden psychiater mi pred časom hovoril, ale tým nechcem uraziť ženy, že kvôli materskému citu, ženy viac inklinujú k ututlaniu veci o dieťati ako muži. Ale neviem, či je to pravda alebo nie, hovoria to tak. Ale toto je [zásada]: hovoriť.“

V Dubline u kapucínov sa pápež František prihováral k bezdomovcom

Dublin 28. augusta (RV) Počas svojej apoštolskej cesty v Írsku navštívil Svätý Otec František aj Denné centrum kapucínov (Day Centre of Capuchin Fathers) venujúce sa tým najchudobnejším. V samom centre Dublinu sa v sobotu 25. augusta stretol nielen s bezdomovcami, ktorí v centre vyhľadávajú pomoc, ale aj so zamestnancami, dobrovoľníkmi a zakladateľmi centra, bratmi kapucínmi.

Svätý Otec vyzdvihol obetavú službu Rádu menších bratov kapucínov. V improvizovanom príhovore najprv poukázal na ich charizmu. „Obzvlášť ste naladení na Boží ľud a tým viac na chudobných. Máte milosť rozjímať nad

Kristovými ranami v tých, ktorí to potrebujú, ktorí trpia,“ oslovil v úvode svojimi slovami desiatich prítomných kapucínov.

Priznal sa, že sa cíti oslovený prístupom bratov a pátrov k ľuďom, zvlášť tým, že sa ich zbytočne nevypyujú, ale akceptujú život ako príde a pomáhajú im v ich potrebách. Svätý Otec zvlášť poukázal na službu sviatosti zmierenia, v čom sú vzorom aj pre iných kňazov - spovedníkov: „Vaše svedectvo učí kňazov počúvať, byť bližšie, odpúšťať a neklásť príliš veľa otázok.“

Prítomným bezdomovcom, ktorých bolo na stretnutí okolo sto, pápež poďakoval za dôveru, s akou prichádzajú do kapucínskeho centra: „Ďakujem vám za dôveru, ktorú nám dávate. Vy ste Cikev, vy ste Boží ľud. Ježiš je s vami. Oni vám dajú veci, ktoré potrebujete, ale počúvajte rady, ktoré vám dajú. Oni vám vždy dajú dobrú radu.“

Pápež v tejto súvislosti poznamenal, že kapucíni pri pomoci núdznym nikdy neznižujú ich dôstojnosť. Na záver svojej návštevy vyzdvihol Svätý Otec potrebu modlitby: „Modlite sa! Modlite sa za Cirkev. Modlite sa za kňazov. Modlite sa za kapucínov. Modlite sa za biskupov, za svojho biskupa. Modlite sa aj za mňa...“

Pápež mladým manželom v Dubline: Viera sa odovzdáva doma, okolo stola

Dublin 29. augusta (RV) V plnom znení prinášame slová Svätého Otca Františka, ktorými sa prihovril manželským párom a snúbencom pri návšteve Prokatedrály St. Mary v Dubline 25. augusta 2018. Pápež svojím z veľkej časti spontánnym príhovorom reagoval na otázky, ktoré si pre neho pripravili.

Dobré popoludnie!

Drahí priatelia, veľmi sa teším, že sa s vami môžem stretnúť v tejto historickej Prokatedrále Panny Márie, ktorá bola v priebehu rokov svedkom nespočetných slávení sviatosti manželstva.

Ako sa tak na vás pozerám, takých mladých, hovorím si: Takže to nie je pravda, čo sa o mladých ľuďoch hovorí, že sa im nechce sobášiť? Vďaka! Zosobášiť sa a zdieľať spoločný život je krásna vec. V španielčine je takéto príslovie: „Boleť vo dvoje, polovičná bolesť. Radosť vo dvoje, pol druhá radosť“. Takáto je cesta

manželstva.

Koľko lásky bolo prejavenej a koľko milostí prijatých na tomto svätom mieste! Ďakujem arcibiskupovi Martinovi za jeho srdečné privítanie. Som obzvlášť šťastný, že som tu s vami, snúbenecké a manželské dvojice, čo sa nachádzate v rôznych etapách cesty tejto sviatostnej lásky.

Je tiež krásne počúvať tú hudbu, ktorá sa šíri z tamtej strany: plač detí... V nej je nádej, je to tá najkrajšia hudba, ale aj tá najkrajšia kázeň môcť počúvať detský plač, pretože je to hlas nádeje: že život pokračuje, ide ďalej a že láska prináša svoje plody. Hľadiet' na deti... Avšak pozdravil som tu aj staršieho človeka: pozerajte sa teda aj na starých ľuďí, lebo sú plní múdrosti. Počúvajte starých ľuďí: „Aký bol tvoj život?“

Aj svokry majú múdrosť...

Páčilo sa mi, že ste to boli práve vy [obracia sa na staršiu dvojicu, ktorá ho pozdravila ako prvá], čo ste túto tému načali, lebo po 50 rokoch manželstva máte veľa skúseností, o ktoré sa môžete podeliť. Budúcnosť i minulosť sa stretávajú v prítomnosti: oni, starí ľudia – prepáčte mi ten výraz: starí ľudia - „the old“ - vlastnia múdrosť. Aj svokry majú múdrosť... [smeje sa pápež i prítomní].

Deti majú načúvať tejto múdrosti, vy, mladí, musíte túto múdrosť počúvať a rozprávať sa so starými ľuďmi, aby ste mohli kráčať ďalej, pretože oni sú koreňmi. Oni predstavujú korene, a vy čerpajte z týchto koreňov, aby ste napredovali. K tomuto sa ešte vrátim, ale prichádza mi to zo srdca povedať už teraz.

Ako som už povedal, zvláštnym spôsobom som vďačný za svedectvo Vincenta a Terezy, ktorí nám porozprávali o svojej skúsenosti z 50-ročného manželstva a rodinného života. Patrí vám vďaka za slová povzbudení ako aj za výzvy, ktoré ste adresovali novým generáciám mladomanželov a snúbencov, nielen tu v Írsku, ale na celom svete.

Títo nebudú ako vy: budú iní. Avšak potrebujú počuť vašu skúsenosť, aby boli iní, aby mohli úspešne napredovať. Je skutočne veľmi dôležité počúvať seniorov, počúvať starých rodičov! Máme sa čo učiť z ich skúseností s manželským životom, dennodenne posilňovaným milosťou sviatosti.

Môžu lietať i taniere, ale tajomstvo spočíva v uzmiernení sa skôr ako skončí deň...

Mám chuť sa vás opýtať: Veľa ste sa hádali? Ved' to je súčasť manželstva! Manželstvo bez hádok je trochu nudné... [smiech] Ale je tu jedno tajomstvo: môžu lietať i taniere, ale tajomstvo spočíva v uzmiernení sa skôr ako skončí deň. Na pomerenie sa nie je nutné rečniť; stačí prejav nehy, a zmier sa dostaví. A viete prečo je to dôležité? Lebo ak sa nepomeríme skôr aby by sme šli spať, studená vojna na druhý deň je priveľmi nebezpečná: začína sa zášť... Áno: hádajte sa dokedy chcete, ale večer sa pomerte. Súhlasíte? Nezabudnite na to, vy, mladí...

Rastúc vzájomne v tomto spoločenstve života a lásky, ste zažili mnohé radosti a dozaista aj nemalé trápenie. Spolu so všetkými tými manželmi, ktorí už toho tiež veľa prešli na tejto ceste, ste strážcami našej kolektívnej pamäte. Vždy budeme potrebovať vaše svedectvo plné viery. Je to vzácny zdroj pre mladé páry, ktoré sa pozerajú na budúcnosť s nadšením a nádejou... a možno aj so štipkou znepokojenia: aká bude táto budúcnosť?

Ďakujem aj mladým párom, ktorí sa na mňa obrátili s niekoľkými priamymi otázkami. Nie je ľahké na ne odpovedať! Denis a Sinead sa onedlho vydajú na cestu lásky, ktorá v sebe, podľa Božieho plánu, zahŕňa záväzok na celý život. Pýtali sa ma, ako môžeme pomôcť iným pochopiť, že manželstvo nie je iba nejaká inštitúcia, ale je poslaním, životom v napredovaní, vedomým rozhodnutím na celý život vzájomne sa o seba starať, pomáhať si a navzájom sa ochraňovať.

Zaiste si musíme priznať, že dnes nie sme zvyknutí na niečo, čo reálne trvá po celý život. Žijeme v kultúre provizória: nie sme na to zvyknutí. Ak cítim, že som hladný alebo smädný, môžem sa najesť, ale môj pocit sýtosti nepotrvá ani len jeden deň. Ak mám prácu, tak viem, že o ňu môžem prísť proti svojej vôli alebo že by som si mohol zvoliť nejakú inú kariéru. Je dokonca ťažké držať tempo so svetom, kde sa všetko okolo nás mení, ľudia prichádzajú do našich životov a zase z nich odchádzajú, dávajú sa sľuby, ale často sa porušujú alebo zostávajú nesplnené.

Či ozaj nejestvuje nič vzácne, čo by mohlo vydržať? Ani len láska nie?

Možno to, na čo sa ma pýtate, je v skutočnosti niečo podstatnejšie: „Neexistuje skutočne nič vzácne, čo by vydržalo? To je tá otázka. Zdá sa, akoby nijaká

krásna vec, nijaká vzácna vec nedokázala vydržať. Či ozaj nejestvuje nič vzácne, čo by mohlo vydržať? Ani len láska nie?“ Je tu pokušenie, že to „na celý život“, čo si jeden druhému povie, sa zmení, a že časom odumrie.

Ak sa o lásku nepostaráme, aby ako láska rástla, bude trvať krátko. Onen výraz „na celý život“ je záväzkom, aby láska rástla, lebo v láske neexistuje žiadne provizórium. Môžeme to nazvať nadšeným vzplanutím, alebo možno očarením... ale ozajstná láska je definitíva, je to „ja a ty“. Je to, ako sa hovorí u nás, „polovička pomaranča“: ty si mojou polovičkou pomaranča, ja som tvojou polovičkou pomaranča. Taká je láska: všetko a na celý život.

Lahko môžeme zostať uväznení v kultúre chvíľkovosti, a táto kultúra útočí na samotné korene procesov nášho dozrievania, nášho rastu v nádeji a láske. Ako môžeme v tejto kultúre chvíľkovosti zažiť niečo, čo skutočne pretrvá? Toto je silná otázka: Ako môžeme zažiť, v tejto kultúre chvíľkovosti, niečo, čo skutočne trvá?

Tu je to, čo vám chcem povedať. Spomedzi všetkých foriem ľudskej plodnosti je manželstvo jedinečné. Je láskou, čo dáva vznik novému životu. Znamená spoločnú zodpovednosť pri odovzdávaní Božieho daru života a ponúka stabilné prostredie, v ktorom môže nový život rásť a rozvíjať sa. Manželstvo v Cirkvi, t. j. sviatosť manželstva, osobitným spôsobom participuje na tajomstve večnej Božej lásky.

Keď sa kresťanský muž a žena zjednotia vo zväzku manželstva, Božia milosť v nich umožní to, aby si slobodne, jeden druhému, sľúbili výhradnú a trvalú lásku. Týmto spôsobom sa ich spojenie stáva sviatostným znakom – toto je dôležité: ide o sviatosť manželstva –, stáva sa sviatostným znakom novej a večnej zmluvy medzi Pánom a jeho nevestou, Cirkvou.

Ježišova láska je pre dvojice skalou...

Ježiš je uprostred nich vždy prítomný. Podopiera ich na ceste života vo vzájomnom sebadarovaní, vo vernosti a v nerozlučiteľnej jednote (porov. Gaudium et spes, 48). Ježišova láska je pre dvojice skalou, je útočiskom v čase skúšky, ale najmä zdrojom neustáleho rastu v čistej a večnej láske. Dokážte robiť veľké stávky: stavať na celý život. Riskujte! Lebo manželstvo je aj risk, ale je to risk, ale oplatí sa takto zariskovať. Na celý život, lebo láska je taká.

Vieme, že láska je Božím snom pre nás a pre celú rodinu ľudstva. Prosím vás,

nikdy na to zabudnite! Boh má pre nás sen a chce, aby bol i naším snom. Nebojte sa tohto sna! Snívajte vo veľkom! Strážte si ho a snívajte ho spoločne každý deň nanovo. Tak budete schopní sa vzájomne podporovať nádejou, pevne a v odpúšťaní si v tých momentoch, keď sa na spoločnej ceste objavia prekážky a nebude ľahké vidieť smer, ktorým ísť ďalej.

V Biblii sa Boh zaväzuje, že zostane verný svojej zmluve, aj vtedy, keď ho zarmútíme a naša láska zoslabne. Čo Boh v Biblii hovorí svojmu ľudu? Počúvajte dobre: „Nezanechám ťa, ani neopustím“ (Hebr 13,5). A vy, ako manžel a manželka, sa vzájomne povzbudzujte týmito slovami prísľubu, každý deň až do konca života. A nikdy neprestaňte snívať! Vždy si v srdci opakujte: „Nezanechám ťa, ani neopustím.“

Stephen a Jordan sú novomanželia a dali mi jednu veľmi dôležitú otázku, ako môžu rodičia odovzdávať vieru svojim deťom. Viem, že Cirkev tu v Írsku starostlivo pripravila programy katechézy určené na vzdelávanie vo viere v školách a vo farnostiach. Samozrejme, že je to podstatné. Avšak prvé a najdôležitejšie miesto pri podávaní viery má domáce prostredie: viere sa učíme doma, skrze pokojný a dennodenný príklad rodičov, ktorí milujú Pána a dôverujú v jeho slovo.

Viera sa odovzdáva doma, okolo stola...

Tam, doma, čo môžeme nazvať aj „domáca Cirkev“, sa deti učia tomu, čo znamená vernosť, česť a obeta. Vidia sa ako mama a otec k sebe správajú, ako sa starajú jeden o druhého a o iných, ako milujú Boha a Cirkev. Ich deti tak môžu dýchať zdravé ovzdušie Evanjelia a naučiť sa chápať, rozhodovať a konať spôsobom, hodným viery, ktorú dostali do dedičstva. Viera sa, bratia a sestry, odovzdáva doma, okolo stola, počas bežných rozhovorov a jazykom, ktorým dokáže hovoriť iba vytrvalá láska.

Nikdy nezabudnite, bratia a sestry, že viera sa odovzdáva nárečím! Nárečím domova, dialektom života pri rodinnom kozube, tam, v rodinnom živote. Spomeňte si na sedem bratov z knihy Makabejských, ako sa im matka prihovárala ich nárečím, t. j. takým jazykom, v ktorom sa od malička učili o Bohu. Oveľa ťažšie sa príde k viere – dá sa to, ale je to ťažšie –, ak nebola odovzdávaná v materinskom jazyku, jazykom domova, v nárečí.

Láka ma porozprávať vám o svojej skúsenosti, ako dieťa... Ak to k niečomu poslúži, tak to poviem... Pamätám si, že raz – mal som asi tak päť rokov – som

prišiel domov a tam, do jedálne, práve v tej chvíli, predomnou, prichádzal otec z práce, a potom som videl otca a mamu ako sa pobožkali. Nikdy na to nezabudnem! Veľmi krásne: prišiel unavený z práce, ale mal silu vyjadriť lásku svojej žene! Kiež i vaše deti vás uvidia, že si prejavujete nežnosti, že sa pobožkate, objímate: je to prekrásne, lebo takto sa učia tomuto dialektu lásky, a v tomto dialekte lásky aj viere.

Je teda dôležité sa v rodinách modliť; hovorte o dobrých a svätých veciach; a nechajte, aby Mária, naša matka, vstúpila do života vašich rodín, do vášho rodinného života. Slávte kresťanské sviatky: nech vaše deti spoznajú, čo znamená rodinná oslava. Žite v hlbokkej solidárnosti s tými, čo trpia a nachádzajú sa na okraji spoločnosti, a nech sa tomu deti učia.

Chudobným sa dáva z toho, čo je tvoje, nie z toho, čo sa zvýši!

Iná historka. Poznal som jednu pani, ktorá mala tri deti, mali okolo sedem, päť a troch rokov; mala dobré manželstvo, boli veľmi veriaci a deti učili pomáhať chudobným tak, že im oni sami veľmi pomáhali. Raz bola mama so svojimi tromi deťmi pri obednom stole – otec bol v tom čase v práci. V tom niekto zaklopal na dvere. Najstarší syn šiel otvoriť dvere, a vrátil sa so slovami: „Mami, je tam nejaký chudobný človek a prosí o jedlo“. Mali na obed obaľované rezne: sú vynikajúce! [smiech] A mama sa spýtala detí: „Čo urobíme?“ - Všetky tri deti povedali: „Áno, mami, daj mu niečo“. Zostali ešte nejaké rezne, ale mama vzala nôž a postupne začala odkrajovať polovice z rezňov každého dieťaťa. Deti na to: „Nie, mami, daj im tie ostatné, nie z našich.“ – „Ach, nie: chudobným sa dáva z toho, čo je tvoje, nie z toho, čo sa zvýši!“ – Takto tá veriaci žena učila svoje deti, aby obdarovali chudobných zo svojho.

Všetko toto možno robiť doma, keď tam vládne láska, keď je tam viera, keď sa hovorí týmto nárečím viery. Skrátka, vaše deti sa budú od vás učiť, ako majú žiť ako kresťania; vy budete ich prvými učiteľmi viery, odovzdávateľmi viery.

Cnosti a pravdy, ktorým nás Pán učí, nie sú vždy populárne v dnešnom svete - neraz Pán od nás žiada veci, ktoré nie sú populárne: dnešný svet iba málo myslí na slabých, zraniteľných a všetkých tých, ktorých považuje za „neproduktívnych“. Svet od nás chce, aby sme boli silní a nezávislí, nerobili si prílišné starosti o tých, čo sú sami a smutní, odsunutí a chorí, ešte nenarodení alebo umierajúci.

Čo chvíľu sa súkromne stretnem s niekoľkými rodinami, ktoré zápasia s vážnymi problémami a skutočnou núdzou, ale ktorým bratia kapucíni preukazujú lásku a podporu. Náš svet potrebuje revolúciu lásky! Búrka, v ktorej žijeme, je skôr búrkou egoizmu, osobných záujmov... Svet potrebuje revolúciu lásky. Kiež táto revolúcia začne od vás a vo vašich rodinách!

... niekto povedal, že postupne strácame schopnosť milovať...

Pred niekoľkými mesiacmi mi niekto povedal, že postupne strácame schopnosť milovať. Pomaly ale isto zabúdame na úprimné slová nehy, na silu nežnosti. Akoby slovo neha vymizlo zo slovníkov. Bez revolúcie nehy nemôže nastať revolúcia lásky! Nech váš príklad privedie vaše deti k tomu, že sa stanú generáciou, ktorá bude viac ohľaduplná, láskyplná, bohatá na vieru, aby obnovili Cirkev a celú spoločnosť v Írsku.

Tak vaša láska, ktorá je darom od Boha, zapustí ešte hlbšie korene. Nijaká rodina nedokáže rásť, ak zabudne na vlastné korene. Deti nemôžu rásť v láske, ak sa nenaučia rozprávať so svojimi starými rodičmi. Nechajte, teda, aby vaša láska zapustila hlboké korene! Nezabúdajte, že „všetko, čo má strom vo svojom rozkvet, žije z toho, čo leží pod zemou“ (F. L. Bernárdez, sonet Si para recobrar lo recobrado). Tak sa píše v jednej argentínskej básni: prepáčte, že tu robím reklamu...

Kiež rodiny celej Cirkvi, zastúpené v dnešné popoludnie staršími i mladými pármami, spoločne s pápežom vzdávajú Bohu vďaky za dar viery a za milosť kresťanského manželstva. Zároveň sľúbme Pánovi, že budeme slúžiť jeho prichádzajúcemu kráľovstvu svätosti, spravodlivosti a pokoja, verní prísľubom, ktoré sme mu dali, a so stálosťou v láske!

Ďakujem vám za toto stretnutie! A teraz, vás pozývam spoločne sa pomodliť modlitbu Stretnutia rodín. Potom vám udelím svoje požehnanie. A prosím vás, modlite sa za mňa: nezabudnite na to!

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

Pri generálnej audiencii Svätý Otec zhrnul svoju návštevu Írska

Vatikán 29. augusta (RV) Pri generálnej audiencii v stredu 29. augusta sa Svätý Otec vrátil k svojej ešte čerstvej návšteve Írska. Počas audiencie, ktorá sa už konala opäť pod holým nebom, pápež František osobitnými slovami vyzval

zapojiť sa do prežívania dňa modlitby za ochranu stvorenstva, ktorý sa bude sláviť 1. septembra.

Medzi pútnikmi na Námestí sv. Petra nechýbali ani Slováci, tentoraz to bola skupina z Topoľčian a okolia. Úvodom ku katechéze boli slová Žalmu 128:

«Blažený každý, čo sa bojí Pána a kráča po jeho cestách. Budeš jest' z práce svojich rúk; budeš šťastný a budeš sa mať dobre. Tvoja manželka je ako plodonosný vinič vnútri tvojho domu. Tvoji synovia sú ako mládniky olivy okolo tvojho stola. Veru, tak bude požehnaný muž, ktorý sa bojí Pána. Nech ťa žehná Pán zo Siona, aby si videl šťastie Jeruzalema po všetky dni svojho života, aby si videl synov svojich synov» (128,1-6).

Plné znenie katechézy pápeža Františka

Drahí bratia a sestry, dobrý deň!

Uplynulý víkend som absolvoval cestu do Írska, aby som sa zúčastnil na Svetovom stretnutí rodín. Som si istý, že ste ho videli prostredníctvom televízie. Cieľom mojej prítomnosti bolo utvrdiť kresťanské rodiny v ich povolání a misii. Tisícky rodín – manželia, starí rodičia a deti – zídení v Dubline s veľkou rôznorodosťou ich jazykov, kultúr a skúseností, boli výrečným znamením krásy Božieho sna pre celú ľudskú rodinu.

A my vieme, že Božím snom je jednota, harmónia a pokoj, v rodinách i vo svete, ovocie vernosti, odpustenia a zmierenia, ktoré nám Boh daroval v Kristovi. On volá rodiny, aby mali účasť na tomto sne a aby svet urobili domovom, kde by nikto nebol sám, nikto by nebol nechcený a nikto by nebol vylúčený. Dobré na to pomyslíte: to, čo chce Boh je, aby nikto nebol sám, aby nikto nebol nechcený, aby nikto nebol vylúčený. Téma tohto svetového stretnutia bola preto veľmi výstižná: „Evanjelium rodiny, radosť pre svet“.

Som vďačný prezidentovi Írska, premiérovi, rozličným vládnym, občianskym a náboženským predstaviteľom, ako aj množstvu ľudí na každej úrovni, ktorí pomohli pripraviť a uskutočniť podujatia tohto stretnutia. A veľká vďaka patrí aj biskupom, ktorí veľa pracovali. V príhovore k verejným predstaviteľom na Dublinskom hrade som zdôraznil, že Cirkev je rodina rodín a ako jedno telo podporuje tieto svoje bunky v ich nezastupiteľnej úlohe pre rozvoj bratskej a solidárnej spoločnosti.

Ozajstnými „svetlými bodmi“ týchto dní boli svedectvá manželskej lásky, ktoré predniesli páry každého veku. Ich príbehy nám pripomenuli, že manželská láska je osobitným darom Boha, ktorý treba každý deň pestovať v „domácej cirkvi“, ktorou je rodina. Ako len svet potrebuje revolúciu lásky, revolúciu nehy, ktorá by nás zachránila od aktuálnej kultúry provizórnosti! A táto revolúcia sa začína v srdci rodiny.

V dublinskej prokatedrále som sa stretol s manželmi angažovanými v Cirkvi, ako aj s mnohými mladými manželskými párami a mnohými malými deťmi. Následne som sa stretol s niektorými rodinami, ktoré čelia osobitným výzvam a ťažkostiam. Vďaka bratom kapucínom, ktorí sú vždy nablízku ľudu, ako aj tej najširšej cirkevnej rodine, tieto rodiny zakusujú solidaritu a podporu, ktoré sú plodom lásky k blížnemu.

Vrcholným momentom mojej návštevy bola veľká oslava s rodinami v sobotu večer na dublinskom štadióne a potom v nedeľu svätá omša v Parku Phoenix. Pri vigílii sme si vypočuli veľmi dojemné svedectvá rodín, ktoré trpeli kvôli vojnám, rodín obnovených prostredníctvom odpustenia, rodín, ktoré láska zachránila od špirály závislostí, rodín, ktoré sa naučili správne využívať mobil či tablet a dať prednosť spoločne strávenému času.

Jasne sa ukázala hodnota komunikácie medzi generáciami a osobitná úloha starých rodičov upevňovať rodinné putá a prenášať poklad viery. Je tvrdé to povedať, ale zdá sa, že dnes starí rodičia prekážajú. V tejto kultúre skartovania sa starí rodičia skartujú, odsúvajú. Starí rodičia sú však múdrosťou, sú pamäťou ľudu, pamäťou rodín! A starí rodičia majú odovzdávať túto pamäť vnukom. Mladí ľudia a deti majú hovoriť so starými rodičmi, aby mohli pokračovať v dejinách. Prosím vás: nevyraďujte starých rodičov. Nech sú nablízku vašim deťom, vnúčatám.

V nedeľu ráno som putoval do mariánskej svätyne Knock, veľmi drahej írskemu ľudu. Tam, v kaplnke postavenej na mieste zjavenia Panny Márie, som zveril do jej materskej ochrany všetky rodiny, osobitne tie z Írska. A aj keď moja cesta nezahŕňala návštevu Severného Írska, venoval som jeho ľudu srdečný pozdrav a povzbudil som proces zmierovania, upokojovania, priateľstva a ekumenickej spolupráce.

Táto moja návšteva Írska, okrem veľkej radosti, mala tiež pojať bolesť a trpkosť utrpenia spôsobeného v tejto krajine rozličnými formami zneužití, a to aj zo strany členov Cirkvi, ako aj skutočnosťou, že cirkevné authority týmto zločinom v minulosti nie vždy vedeli čeliť adekvátnym spôsobom. Hlbokú stopu

zanechalo stretnutie s niektorými z obetí – bolo ich osem – a pri viacerých príležitostiach som prosil Pána o odpustenie za tieto hriechy, za škandál a pocit zrady, ktoré vyvolali.

Írski biskupi nastúpili na serióznu cestu očisťovania a zmierovania s tými, ktorí trpeli zneužívaniami a s pomocou národných autorít vytvorili rad prísnych noriem na garantovanie bezpečia mladých ľudí. Pri osobnom stretnutí som potom biskupov povzbudil v snahe o odčinenie pádov minulosti s čestnosťou a odvahou, dôverujúc v Pánove prisľuby a počítajúc s hlbokou vierou írskeho ľudu, aby nastúpilo obdobie obnovy Cirkvi v Írsku.

V Írsku je viera, sú tam ľudia viery – a to viery s hlbokými koreňmi. No viete, je tam málo povolaní ku kňazstvu. Ako je to možné, pri tejto viere? Pre tieto problémy, škandály a mnoho iného... Musíme sa modliť, aby Pán poslal svätých kňazov do Írska, aby poslal nové povolania. A urobíme tak spoločne jedným Zdravasom k Panne Márii z Knocku. [Zdravas´Mária...] Pane Ježišu, pošli nám svätých kňazov!

Drahí bratia a sestry, Svetové stretnutie rodín v Dubline bolo prorockou a povzbudzujúcou skúsenosťou mnohých rodín usilovne kráčajúcich po evanjeliovej ceste manželstva a rodinného života; rodín učenických a misionárskych, kvasu dobroty, svätosti, spravodlivosti a pokoja.

Zabúdame na to veľké množstvo rodín, ktoré sa starajú o rodinu a deti s vernosťou, vzájomne prosiac o odpustenie, keď nastanú problémy. Zabúdame na ne, lebo dnes je v móde v časopisoch a novinách rozoberať: „Tento sa rozviedol s touto... Tamtá s tým.. A rozchody...“ Ale, prosím vás, toto je niečo nepekné. Je pravda, musíme rešpektovať ľudí, avšak ideálom nie je rozvod, ideálom nie je odluka, nie je ním rozbitie rodiny. Ideálom je jednotná rodina. Takto sa ide vpred, toto je ideál!

Budúce Svetové stretnutie rodín sa uskutoční v Ríme v roku 2021. Zverme ich všetky do ochrany Svätej rodiny, Ježiša, Márie a Jozefa, aby v ich domoch, farnostiach a komunitách mohli byť skutočne „radosťou pre svet“.

(Preklad: Slovenská redakcia VR)

3. NA ZÁVER

MODLITBA RODINY K 9. SVETOVÉMU STRETNUTIU RODÍN 2018

Boh, Otec náš,

Sme bratmi a sestrami v Ježišovi tvojom Synovi,
jedna rodina, v Duchu tvojej lásky.
Požehnaj nás radosťou lásky.
Sprav nás trpezlivými a láskavými,
nežnými a veľkorysými
s otvoreným srdcom pre núdznych.
Pomôž nám žiť tvoje odpustenie a pokoj,
ochraňuj všetky rodiny svojou milujúcou starostlivosťou,
zvlášť tie, za ktoré sa teraz modlíme.

[Stíšime sa a spomenieme si na členov rodiny a ostatných menovite].

Upevni našu vieru,
posilni našu nádej,
zachovaj nás v bezpečí tvojej lásky.
Daj, aby sme boli vždy vďační za dar života, o ktorý sa delíme.
O to ťa prosíme, skrze Ježiša nášho Pána,
Amen

Mária, matka a sprievodkyňa naša, oroduj za nás.
Svätý Jozef, otec a ochranca, oroduj za nás.
Svätí Joachim a Anna, orodujte za nás.
Svätí manželia Louis a Zélie Martinovci, orodujte za nás.

Katechézy Rozprávajme sa o rodine! Budme rodinou!

Pastoračná pomôcka ponúka námety na stretnutia rodín s cieľom podnietiť vzájomný rozhovor manželov o svojej rodine, aby sa ich rodina stávala takou, akou má byť, pre dobro, harmóniu a rast všetkých jej členov. Je to príležitosť aj pre rodiny farnosti stretnúť sa, poznať a vytvoriť hlbšie priateľstvo.

Publikácia obsahuje osem tém, ktoré sú vybrané z posynodálnej exhortácie pápeža Františka: Radosť lásky (Amoris laetitia). Obsahujú citované state k vybranej téme z tejto exhortácie, praktické rozobratie témy spojené so svedectvom manželov a otázky a podnety na rozhovor pre samotných manželov.

Načasovanie ponuky takýchto stretnutí pre farnosti bolo spojené aj s prípravou na 9. svetové stretnutie rodín.

Preklad, výber textov, vlastné poznámky:

Roman Seko, Anna Kondelová, Emil Kondela,
Spolupracovala Viera Václavová

použité zdroje:

www.worldmeeting2018.ie

www.tkkbs.sk

www.ssr2018.sk

www.rodina.kbs.sk

Vydala:

Konferencia biskupov Slovenska

Rada pre rodinu

2018

- pre vnútornú potrebu -